

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

STUDIUM HUMANITNÍ VZDĚLANOSTI

Kateřina Fleknová

Sexualizované násilí na mužích páchané jinými muži
a jeho vnímání ve společnosti

Vedoucí práce: Mgr. Dana Moree, Dr.

Bakalářská práce

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 3. května 2024

Kateřina Fleknová

Poděkování

Nesmírně děkuji všem účastníkům mého výzkumu, kteří se rozhodli zapojit a pomohli mi práci uskutečnit. Bez jejich ochoty pomoci a bez jejich projevené síly, která jim umožnila se svou zkušeností pracovat, by výzkum nebyl možný. V neposlední řadě také děkuji vedoucí práce Mgr. Daně Moree, Dr. za možnost pustit se do práce s takto citlivým tématem, za její spolehlivé vedení a rady, bez kterých by v práci mnohé chybělo. Velké poděkování také patří mé rodině za jejich trpělivost a mým kolegům za konstantní podporu po celou dobu studia.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem sexualizovaného násilí na mužích páchaného jinými muži a vnímání této problematiky ve společnosti. Zaměřuje se na formy psychického a fyzického sexualizovaného násilí a základní terminologii obklopující toto téma, nejčastější původce sexualizovaného násilí (specificky primárně osoby blízké) a stigma, které téma obklopuje. Konkrétně se zabývá společenskými stereotypy, které se týkají muže jako oběti, a navazujícím nedostatkem odborné pomoci v poli odborných složek, odborných organizací a dostupné psychologické nebo terapeutické pomoci. V rámci praktické části proběhl kvalitativní výzkum v podobě polostrukturovaného rozhovoru, jehož hlavním přínosem bylo porovnání známých dat a prožitků jednotlivých aktérů výzkumu. Důraz byl kladen na interakci účastníků se svým okolím a odbornými složkami, na které se případně rozhodli obrátit. Ve výzkumu bylo zjištěno, že se základní prožitky aktérů shodují s teoretickými poznatky. Nad rámec těchto zjištění se projevila obecná neinformovanost o problematice sexualizovaného násilí na mužích.

Klíčová slova: Sexualizované násilí na mužích, maskulinita, sekundární viktimizace

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of sexual violence committed on men by other men and the perception of this issue in society. It focuses on the forms of psychological and physical sexual violence and defines the basic terminology surrounding this topic, the most common perpetrators of sexual violence (specifically intimate partners or acquaintances), and the stigma surrounding this topic. It addresses the social stereotypes concerning the male victim and the consequent lack of professional assistance in the field of professional units, professional organisations and available psychological assistance or therapy. Qualitative research in the form of semi-structured interviews was conducted, the main goal of which was to compare the known data and experiences of the research participants. Emphasis was placed on the participants' interaction with their social environment and the professional help to which they eventually decided to turn. Through the research it has been found that the basic experiences of the actors coincided with the theoretical findings. It was also found that there was a general lack of awareness about the issue of sexual violence committed on men by other men.

Keywords: sexual violence committed on men, masculinity, secondary victimization

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část.....	9
1 Vymezení pojmů	9
1.1 Formy sexualizovaného násilí	9
1.2 Problematika výrazu oběť	9
1.3 Sexuální X sexualizované	10
2 Muž jako původce sexualizovaného násilí na mužích	11
3 Nejčastější skupina obětí a jejich četnost	11
4 Nejčastější původci sexualizovaného násilí	12
4.1 Problematika mocenského postavení	12
5 Demaskulinizace v kontextu sexualizovaného násilí	13
5.1 Hegemonická maskulinita a feminizace obětí	14
6 Otázka svěřování	16
7 Sexualizované násilí a sexualita	17
8 Sexualizované násilí v rámci LGBTQ+ komunity	18
9 Následky sexualizovaného násilí a jejich projevy u mužů.....	19
9.1 Trauma ze sexualizovaného násilí	20
10 Odborná pomoc a problematika sekundární viktimizace	21
10.1 Sekundární viktimizace u policie.....	22
10.2 Krizová centra a jejich primární zaměření na ženy	24
Empirická část	25
11 Popis výzkumu a jeho cíl	25
11.1 Typ výzkumu	25
11.2 Technika získávání dat.....	26
11.3 Etika výzkumu	27
11.4 Výzkumné otázky	28

11.5	Soubor aktérů výzkumu	29
11.6	Metoda zpracování dat a analytický postup	29
12	Výsledky výzkumu	30
12.1	Věkové rozmezí	30
12.2	Důvěrná osoba	30
12.3	Proč se svěřili	32
12.4	Proč se nesvěřili	33
12.5	Jak probíhaly interakce	35
12.6	Řešení situace s pachatelem	39
12.7	Pomocné organizace	43
12.8	Terapeutická pomoc	45
12.9	Co by účastníkům pomohlo	46
12.10	Na co se zapomíná	47
13	Diskuze	49
	Závěrečné shrnutí	51

Úvod

Sexualizované násilí jako takové je v dnešní společnosti široce prozkoumávaným a diskutovaným tématem. Instrukce jako Amnesty International nebo ProFem edukují pomocí svých výzkumů a příspěvků společnost v rámci této problematiky a postupně směřují k odstranění stereotypů, které téma sexualizovaného násilí obklopují. Výzkum Problematika násilí na ženách optikou české populace (2018), který pro Amnesty International vyhotovila agentura Focus, dokládá, že míra předsudků a stereotypů o sexualizovaném násilí postupně klesá.

Velká část těchto výzkumů se ovšem zabývá primárně sexualizovaným násilím na ženách, zatímco muži bývají v podobných statistikách často opomíjeni. Jsou reflektováni primárně jako původci sexualizovaného násilí a ženy jako jeho oběti (Maříková et al., 2016). Následkem této skutečnosti jsou neustále přetrvávající stereotypy a mýty ohledně sexualizovaného násilí na mužích. Javaid (2017) uvádí jako příklad jednoho z nejčastějších mýtů domněnku, že sexualizované násilí na mužích páchané jinými muži je primárně záležitostí LGBTQ+ komunity, čímž se u původce sexualizovaného násilí i u jeho oběti vylučuje heterosexuální orientace. Krulová et al. (2006) také uvádí, že data, která jsou nám v rámci tohoto tématu již dostupná, se neshodují s názorem veřejnosti – tedy že sexualizované násilí na mužích je ojedinělé a vyskytuje se výhradně ve válkách, ve věznicích nebo v jiných institucionálních zařízeních.

Uvedené příklady jsou jenom jedním z mnoha problémů, které vznikají v rámci nedostatečné informovanosti a malého množství dat o sexualizovaném násilí na mužích páchaném jinými muži. Bez těchto informací nelze obětem škodících mýtů porozumět a se dezinformací nelze zbavit.

Ve své práci se tedy zabývám právě sexualizovaným násilím na mužích páchaném jinými muži jako takovým, stejně jako stereotypy a mýty, které jej obklopují a kvůli kterým se oběti často nechtějí svěřit svému okolí či policii, nebo mají pocit, že tak učinit nemohou. Zaměřuji se také na roli genderu a sexuality v této problematice, která je podle Grahama (2006) v akademickém výzkumu sexualizovaného násilí na mužích klíčová vzhledem k tomu, že muže vnímáme jako nezvyklé oběti a sexualizované násilí je podobou genderově podmíněného násilí. Část práce také věnuji dostupnosti odborné pomoci pro mužské oběti.

Teoretická část

1 Vymezení pojmů

1.1 Formy sexualizovaného násilí

Ve své práci používám pojem sexualizované násilí, který je v obecném diskurzu poměrně široký. Podle Hendlové (2010), která analyzovala články v médiích mluvící o znásilnění, se věrohodnost znásilnění (či jiných forem sexualizovaného násilí) měří hlavně skrze násilí a jeho fyzických pozůstatcích na těle oběti. Tato forma komunikace nastavuje veřejný diskurz tak, abychom hledali známky fyzického násilí jako potvrzení zkušenosti a vede ke zpochybňování těch obětí, které si z útoku neodnesly žádné zranění. Cítím proto potřebu širší rozsah pojmu upřesnit.

Specificky sexualizované násilí definuji stejným způsobem, jakým tento druh násilí ve své výzkumné zprávě Zkušenost obyvatel ČR se sexuálním násilím a sexuálním obtěžováním definuje organizace proFem (2021). Pod pojem sexualizované násilí tedy řadím následující formy: znásilnění, osahávání, hlazení, doteky proti vůli dané osoby, verbální sexualizované obtěžování, nucení k nepříjemným sexuálním praktikám, nucení ke sledování pornografie, nevyžádané líbání proti vůli dané osoby, obdržení nevyžádaných erotických či intimních fotografií nebo videa, výhrůžka zveřejněním nebo jiným šířením intimních fotografií dané osoby (či zveřejnění samotné), voyerismus, exhibicionismus a sexuální sebeuspokojování na veřejnosti.

1.2 Problematika výrazu oběť

Již zmíněné instituce se také zaměřily na problematiku pojmu oběť. Debatovalo se o faktu, že pasivní symbolika slova oběť staví danou osobu do zranitelné pozice a může prohlubovat její trauma a pocit bezmoci. V zahraničí se tedy v posledních letech začal místo anglického pojmu “victim” používat termín “survivor”, který ve své podstatě zahrnuje i symboliku síly jedince, který si sexualizované násilí prožil a pracuje se vzniklým navazujícím traumatem.

Problém nastal s přenesením pojmu do češtiny. Ačkoliv v anglickém jazyce dává označení “survivor” v rámci širší obecnosti smysl, česky mluvící spojují slovo “přeživší” s katastrofami jako požár nebo válka a rozšíření tohoto významu pro ně není tolik přirozené. Řešení tohoto problému v České republice nebylo jednotné, některé organizace či instituce stále používají termín oběť a některé přešly na termín přeživší.

Podle Nyklové et al. (2022) se pojem oběť v českém prostředí uchytil, ale je problematický právě kvůli náznaku pasivity osoby v této roli. Nezachycuje aktivní obranu a intenzivní snahu o řešení situace, což v lidech vyvolává odpor k této identifikaci. Pokud se však nepovažují za oběti, může to pro ně být překážkou ve vyhledání pomoci u svých blízkých, nebo i u odborných institucí, a to zejména pokud si tito lidé chtějí zachovat svou autonomii a kontrolu nad vlastní situací. Nyklová et al. (2022) také zdůrazňuje, že z těchto důvodů může být toto označení pro muže ještě těžší, jelikož si chtějí zachovat svou dominanci a maskulinitu.

Má práce má ovšem poukazovat na fakt, že i muži se mohou ocitnout v této nepříjemné a traumatizující pozici oběti a rozpustit společenské stigma, že akt sexualizovaného násilí se muži nemůže stát. Proto se ve své práci postavím do kontrastu se širokou představou silného muže, který má být schopný se všemu ubránit, a budu nadále používat pojem oběť.

1.3 Sexuální X sexualizované

Organizace a pomocné instituce zaměřující se na sexualizované násilí se v rámci této problematiky zaměřily na terminologii, která toto téma obklopuje. Narazily tak na konflikt mezi pojmy sexuální a sexualizované. Ani jedna z těchto formulací není inherentně špatná, jedním z nejčastějších mýtů kolujících v široké veřejnosti je ovšem propojení aktu sexualizovaného násilí se sexuální touhou či se základními lidskými sexuálními pudy, což přispívá k omlouvání původce a přesouvání zodpovědnosti (celé i jen části) na oběť. Hlavním faktorem je v sexualizovaném útoku hlavně kontrola, moc a autorita původce. Proto se organizace v rámci oddělení těchto dvou rovin rozhodly používat termín “sexualizované násilí”. Ze stejného důvodu budu tento termín používat ve své práci.

2 Muž jako původce sexualizovaného násilí na mužích

Ačkoliv společnost postupně začala přijímat fakt, že i muži mohou být oběťmi sexualizovaného násilí, stále je třeba upozornit na nejčastější identitu původce sexualizovaného násilí. Národní centrum pro posttraumatickou stresovou poruchu v USA (National center for PTSD, 2024) uvádí, že velkou část původců násilí na mužích tvoří jiní muži. Stermac et al. (2004) dokonce udává konkrétní čísla: jak ženské, tak mužské oběti uváděly primárně mužského pachatele (93 % až 97 %). Na tento fakt také můžeme navázat skrze Krulovou et al. (2006) předpokladem veřejnosti, že tito muži se pravděpodobně identifikují jako homosexuální. To omezuje obecný pohled problematiky na úhel sexualizovaného násilí na mužích pouze v rámci LGBTQ+ komunity. Navzdory tomuto předpokladu jsou ale podle Krulové et al. (2006) původci sexualizovaného násilí heterosexuální muži, kteří vedou běžný život s ženskými partnerkami. Javaid (2015) dále uvádí, že studie dodávají validaci a porozumění problematice mužského znásilnění právě ukazováním na fakt, že to není pouze problém v rámci homosexuální komunity, ale týká se i heterosexuálních mužů.

Vzhledem k těmto údajům se budu soustředit primárně na skupinu heterosexuálních mužů a sexualizovanému násilí na mužích v rámci LGBTQ+ komunity se budu věnovat v separátní kapitole.

3 Nejčastější skupina obětí a jejich četnost

Smith et al. (2018) ve výzkumné analýze o sexualizovaném násilí mezi partnery v USA uvádí, že ženy i muži si procházejí svou zkušeností se sexualizovaným násilím převážně v brzké fázi svého života. Podle statistik této analýzy byl 1 ze 14 mužů během svého života přinucen někoho penetrovat a 1 z 10 mužů si prožil kontaktní sexualizované násilí či fyzické násilí způsobené aktuálním partnerem. Podle Národního centra pro posttraumatickou stresovou poruchu (National center for PTSD, 2024) jsou nejčastější obětí sexualizovaného násilí mladí muži a adolescenti, průměrem staří 17 let, což se odráží v nejčastějších místech činu, kterými jsou například instituce jako škola, kostel nebo sportovní kroužky či programy.

4 Nejčastější původci sexualizovaného násilí

Výzkumy různých forem násilí na mužích ukazují, že nejčastější původce se může často lišit právě podle druhu násilí. Buriánek & Pikálková (2015) uvádí, že nejpravděpodobnějším původcem v rámci obecného násilí na mužích (například fyzického napadení) je cizí muž. Uvádí také, že pravděpodobnost fyzického napadení manželkou či partnerkou je zhruba 3 až 4krát nižší. Dále se v nízkých počtech vyskytovali i příbuzní, kamarádi či známí. Basile et al. (2014) naopak hovoří o faktu, že pro oběti konkrétně sexualizovaného násilí platí větší pravděpodobnost, že svého původce budou znát.

Lze se v tomto kontextu znovu podívat na statistiku od Smith et al. (2018) uvádějící, že si kontaktní sexualizované násilí či fyzické násilí způsobené aktuálním partnerem prožil každý desátý muž, a propojit ji s daty od Stermac et al. (2004) hovořící o tom, že 93 % až 97 % původců sexualizovaného násilí na mužích jsou jiní muži. Data společně navzájem korespondují a ukazují na vysokou četnost problematiky.

4.1 Problematika mocenského postavení

Krulová et al. (2006) uvádí, že nejčastějšími původci sexualizovaného násilí na mužích jsou lidé v nerovnoprávném a mocensky nevyrovnaném postavení – například učitelé, vychovatelé, nebo jinak mocensky nadřazené osoby. Národní centrum pro posttraumatickou stresovou poruchu (National center for PTSD, 2024) také zdůrazňuje, že původci se oběť snaží izolovat od rušného či veřejného prostředí. Kombinace mocenské nerovnováhy a izolace vede k vytvoření situace, ve které je pro oběti téměř nemožné vyhledat okamžitou pomoc a následně se potýkají se stigmatizací a nedůvěrou svého okolí.

V rámci mocenské nerovnováhy může pro nedospělé jedince těžší původci odporovat a proti jeho chování se vymezit. Vkládají v něj totiž přirozenou důvěru (dětem je často kladeno na srdce, aby poslouchali své učitele či vychovatele) a jakákoliv forma zneužití či ublížení dítěti jde proti přirozenému poslání jejich povolání.

5 Demaskulinizace v kontextu sexualizovaného násilí

Muži se ve společenském narativu potýkají s neustálým nátlakem stereotypní hegemonické maskulinity. Mají předepsané sociální role jakožto silnější a mocnější jedinci. Velká část tohoto stereotypu se zakládá jak na fyzické představě silného muže, tak na psychické a emocionální straně, která může být v rozporu s jejich maskulinitou. Hegemonickou maskulinitou související se stereotypy provázejícími sexualizované násilí se ve svých výzkumech a publikacích zabývá Javaid (2015, 2017, 2018). Pracuje primárně s daty lokalizovanými ve Velké Británii, výsledky jsou ovšem ve své široké podrobnosti ojedinělé a jsou klíčové a relevantní pro moji práci. Proto budu v následující části čerpat primárně z jeho publikací.

Podle Javaida (2015) mohou mít rozdílné sociální role žen a mužů vliv na přehlížení mužského znásilnění, a to právě kvůli společenským očekáváním a stereotypům, ve kterých jsou ženy a muži vychováni. Javaid (2015) také hovoří o konkrétních tradičních očekáváním od muže (dominance, moc a síla), která jim neumožňují dostat se do role oběti mužského znásilnění, případně může tato role ohrozit jejich mužnost a sexualitu. Hegemonická maskulinita tedy podle Javaida (2015) pomáhá vysvětlit postoje obklopující mužské znásilnění a s ním spojený nízký počet nahlášení této zkušenosti na policii, stejně jako jeho příčinu.

Pokud se tedy muž ocitne v roli oběti, prochází jeho vlastní psychika velmi rozsáhlou změnou, která si s jeho sociální rolí rozporuje. Javaid (2017) se ve svém článku věnuje otázce, jakým způsobem znásilnění mužů подрývá jejich zažitě hegemonické sociální konstrukty a jejich pojetí maskulinity, které dává důraz na mužskou obranyschopnost. Rozebírá skutečnost, že pokud se muž musí přiznat k neúspěšnému pokusu o obranu, nebo k jeho absenci, narušuje to jeho maskulinitu pocity bezmoci, nedostatečnosti a slabosti.

V první řadě se tedy muž musí sám vyrovnat s vlastními myšlenkami rozporující jeho dosavadní psychický stav a sociální roli, následně pak zpracovat velmi náročné trauma a rozhodnout se, zda chce situaci řešit s právními složkami. Pokud se rozhodne sexualizované násilí nahlásit na policii, čelí riziku další bagatelizace, zesměšňování a zpochybňování jeho sexuality (konkrétní chování odborných složek a problematiku sekundární viktimizace rozebírám v kapitole 10).

V takové situaci uvádí Javaid (2017) několik možných způsobů, jakým získávají oběti zpět určitou formu hegemonické maskulinity. Mezi ně patří například nahlášení zkušenosti odborným složkám, které jim může pomoci traumatický zážitek znásilnění překonat, znovu získat určitou formu kontroly nad svým tělem a emocemi a dá jim možnost tuto kontrolu ukázat světu. Dále ovšem Javaid (2017) hovoří také o opačném přístupu, v rámci kterého oběti uchovávají svou zkušenost v tajnosti. To může obětem pomoci naopak preventivně eliminovat možnost zpochybňování jejich hegemonické maskulinity. Zmiňuje také častější navazování sexuálních vztahů a promiskuitu.

Skrze Javaida (2017) tedy lze nahlédnout do široké variability mechanismů, pomocí kterých si oběti zachovávají vlastní autonomii. Těchto mechanismů může být mnoho a často si vzájemně odporují, každá oběť si tedy podvědomě vyvíjí svůj vlastní individuální postup. Je důležité mít na paměti, že znásilnění či jiné formy sexualizovaného násilí mohou způsobit silné trauma, které se také projevuje individuálně v mnoha formách. Následky sexualizovaného násilí jsou blíže rozebrány v kapitole 9.

5.1 Hegemonická maskulinita a feminizace obětí

V rámci výše zmíněných společenských stereotypů týkajících se mužů panuje v oblasti sexualizovaného násilí obecná představa o silném muži, který se dokáže hrozcímu nebezpečí ubránit, nebo se o to alespoň pokusí. Javaid (2018) uvádí, že od mužů se neustále očekává schopnost se vždy ubránit, pokud jim hrozí sexualizované napadení, a tento boj je vnímán právě jako symbol maskulinity. V takovém případě se z toho stává také boj o mužskou dominanci, který je na obou stranách vnímán jako maskulinní záležitost. Snaha se ubránit hrozbě může mužům v pozici oběti pomoci uchovat si svou maskulinitu, případně ji znovu získat zpátky.

Podobnému tématu se ve své analýze věnuje také Graham (2006). Hovoří o problematickému porozumění sexualizovanému násilí skrze představu ublížení na zdraví a mýtu, že oběť neudělující souhlas se sexuální aktivitou bude se bude vždy nutně aktivně bránit. V rámci tohoto relativního společenského konceptu udělení ne/souhlasu je tedy důkaz fyzické újmy hmatatelnější a lépe uchopitelný než psychická újma zpochybňující autonomii oběti, nebo vliv, který má existence znásilnění na celé skupiny jednotlivců. Důsledkem tohoto faktu může být, že muži o své zkušenosti raději podle Javaida (2017) mlčí, aby si nemuseli připouštět ztrátu své maskulinity a prožití situace, kterou společnost vnímá jako běžnou spíše pro ženy.

Stále je tu také možnost, že okolí oběti odsoudí, protože nebyli dostatečně mužní, aby hrozbě zcela zabránili, nebo si z obrany odnesli fyzické následky. Ačkoliv jim tedy aktivní bojová obrana může podle Javaida (2018) pomoci v následujícím řešení situace, potýkají se i nadále se zpochybňováním svého vlastního postavení a vlastní identity. Zde může hrát velkou roli paradox představy o mužské hegemonní maskulinitě a zranitelné pozice oběti, která je společensky vnímaná jako pasivní (kapitola 1.2). Jelikož role oběti, která se během napadení aktivně nebrání, není konzistentní s ideální představou maskulinity a je spojována s ženskými genderovými normami, připisuje se podle Javaida (2018) mužům v této pozici zženštilost.

Snaha o sebeobranu může podle Javaida (2018) mimo jiné pomoci oběti obhájit se před lidmi, které události nechtějí věřit, nebo před zpochybňováním své vlastní sexuální orientace a otevřenou homofobií projevovanou společností i odbornými složkami. Při viditelných důkazech sebeobranu mají také větší šanci úspěchu při nahlášení trestného činu na policii nebo u soudního případu. Ukazuje to také jejich “dostatečnou” mužnost. Přiřazení aktivní obrany k maskulinitě ovšem dále reprodukuje společenské genderové stereotypy a ženám se tak automaticky připisuje pasivní role (Javaid 2018).

Výše řečené společenské mýty spojené se sexualizovaným násilím mohou podle Levi et al. (2024) přispět k neochotě o své zkušenosti promluvit a nahlásit ji odborným složkám. Tyto složky mají poté v důsledku genderových stereotypů menší tendenci věřit mužským obětem stejně jako těm ženským, pokud tyto mýty považují za pravdivé. To může být způsobeno kromě mýtů také právě nízkým počtem nahlášených případů sexualizovaného násilí na mužích, který pro mužské oběti vytváří pocit vyloučení a izolace.

6 Otázka svěřování

Jak je řečeno v předchozí kapitole, poměrně velké množství obětí se rozhoduje, zda o své zkušenosti vůbec s někým promluví a jaký na ně tyto možné interakce budou mít vliv. Kolik obětí se tedy nakonec rozhodne se někomu se svou zkušeností opravdu svěřit? Podle výzkumu organizace ProFem & Mindbridge (2021) o své zkušenosti mlčí necelá polovina žen (43 %), zatímco muži tento počet poměrně výrazně přesahují. Celkem 65 % mužů se rozhodne svou zkušenost s nikým neřešit. Ženy se tedy svěřují signifikantně častěji, což může souviset s tím, že se nemusí potýkat s ohrožením jejich stereotypní společenské role postavené na ženské pasivitě. U mužů tedy mohou tyto přisazené obavy přidat další faktor vnitřního prožívání možného traumatu a tím se izolují od svých blízkých důvěrných osob nebo potenciální odborné pomoci.

Pokud se oběti rozhodnou promluvit o své zkušenosti, je stále otázkou, kdy se tak stane. Zatímco někteří situaci okamžitě řeší, u jiných může trvat roky, než se ke svěřením odhodlají. Walker et al. (2005) ve své analýze uvádí, že se toto časové rozpětí pohybuje od pár hodin do dvaceti let, v mnoha případech uběhne mezi zkušeností oběti a svěřením spíše delší časový úsek. Odhodlat se promluvit, nebo se pro to po čase rozhodnout, tedy převážně trvá roky. Walker et al. (2005) dále rozvádí různorodé reakce, které oběti během této konverzace prožily. Část se setkala s pozitivní reakcí jako podpora, pochopení a nabídnutí pomoci, část ovšem mluvila také o necitelných poznámkách a vyjádřeních, o projevené homofobii nebo obviňování oběti. Konkrétně uvádí fráze jako “zasloužil sis to”, “říkal sis o to” nebo “užil sis to”.

Tyto rozporuplné reakce mohou mít vliv na ochotu oběti o své zkušenosti mluvit. Je možné, že se odmítnou svěřit se svou zkušeností i právě ze strachu z reakce okolí. Podle Nyklové et al. (2022) je potřeba v rámci prevence sexualizovaného násilí posílit dostupnost informací a osvětu široké veřejnosti, aby potenciální důvěrné osoby znaly způsoby, jimiž se tento druh násilí může řešit. Nejen, že veřejnosti tyto znalosti chybí, ale nevědí ani o příslušných institucích, které mohou obětem v tomto případě pomoci. Nyklová et al. (2022) zároveň mluví o související potřebě změny funkce systému, který potřebuje přestat plnit potřeby jednotlivých pomocných složek, ale má se zaměřit na potřeby obětí, případně lidí prožívající hrozbu násilí.

7 Sexualizované násilí a sexualita

Zpochybnění heterosexuality je pro mužskou oběť sexualizovaného násilí jeden z hlavních problematických faktorů provázejících proces nahlášení zkušenosti odborným složkám, nebo i jen svěřením blízkým osobám. Javaid (2018) se ve své knize touto oblastí celkové problematiky blíže zabývá. Hovoří o možnosti ztráty heterosexuální identity oběti a tím i zpochybnění jejich hierarchické pozice v rámci mužského genderu. Tento proces také může provázet strach z rozpadu aktuálního vztahu oběti, dále také strach ze sexistických reakcí či odsuzování policií.

Sexuální identita je i proto velmi důležitý faktor veřejné diskuze o mužském znásilnění. Jak uvádí Graham (2006), častá heterosexuální identita původce i oběti může pomoci vyvrátit mýty obklopující tuto problematiku. Jako příklad těchto mýtů uvádí domněnky, že mužské znásilnění je problémem pouze pro homosexuály, že znásilnění z oběti homosexuála učiní, nebo že původce mužského znásilnění musí nutně přitahovat muži. Graham (2006) také poukazuje na fakt, že výzkumy potvrzují heterosexuální identitu u mnoha obětí i mnoha původců. To koresponduje s výše uvedenými daty v kapitole 2.

Těmto mýtům se věnuje i Javaid (2018), který také mluví o předpokladu, že mužské znásilnění je jenom problém homosexuálních mužů. Zdůrazňuje ale také předpoklad, že pokud jsou oběti homosexuální, ve skutečnosti o sexuální kontakt s původcem stály. Homofobie namířená proti mužskému znásilnění má podle autora oběti ponížít, stigmatizovat a umlčet, zároveň jim odpírá status oběti kvůli porušení heteronormativity. Homofobie se také zaměřuje na určitou “nenormálnost” homosexuality. Javaid (2018) také dodává, že homosexuální oběti jsou poté během investigativního procesu oddělovány od těch heterosexuálních a jsou brány jako abnormální případy.

Javaid (2018) nakonec rozebírá také oblast odborných složek jako policie a tamní projevy homofobie. Důležitým faktorem je zde obecná kulturní feminizace homosexuality, kdežto homofobie je vnímána jako maskulinní vlastnost. Pokud tedy policisté vnímají homosexualitu jako femininní, budou svým jednáním utvrzovat tyto genderové stereotypy a nebudou brát nahlášenou zkušenost oběti s dostatečnou vážností.

8 Sexualizované násilí v rámci LGBTQ+ komunity

Při přihlédnutí k dostupným informacím o sexualizovaném násilí na mužích páchaném jinými muži v heterosexuální rovině a jejich porovnání s informacemi z LGBTQ+ komunity lze zjistit, že ne všechna data jsou stejná. Mezi těmito dvěma druhy násilí jsou určité rozdíly, a to jak v rámci obecných statistik, tak v rámci možných motivací a scénářů. Jak je výše uvedeno, společenský koncept mužského znásilnění utváří podle Javaida (2017) stereotypy a mýty, kvůli kterým oběť takového činu často mlčí, což staví homosexuální oběti do obzvláště náročné pozice. V čem přesně tedy taková pozice spočívá a jak se od pozice heterosexuální oběti liší?

Walters et al. (2013) ve svém dotazníku shrnul základní údaje pro sexualizované násilí v USA. Jeho výsledky ukázaly, že zatímco prožití sexualizovaného násilí (jiné formy, než znásilnění) hlásí každý pátý heterosexuální muž (20,8 %), procento je signifikantně vyšší u homosexuálů (40,2 %) a bisexuálů (47,4 %). A zatímco heterosexuální muži podle stejného dotazníku nahlásili spíše ženské původkyně (54,8 %) a případů sexualizovaného násilí páchaného jinými muži bylo výrazně méně (28,6 %), u členů LGBTQ+ komunity se čísla výrazně lišila. Více než tři čtvrtiny homosexuálních respondentů (78,6 %) a téměř dvě třetiny bisexuálních respondentů (65,8 %) uvedlo jako původce jiného muže. A zatímco se u heterosexuálních a bisexuálních respondentů objevovalo větší množství původců a byla v tom určitá variabilita, homosexuální respondenti spíše hlásili jen jednoho původce. Otázkou je, zda byl v tomto případě čin recidivní.

Počet původců může ovšem významně souviset se skutečností, že u homosexuálních obětí je častější scénář “date rape” (původce byl někým, koho oběť zná), než “stranger rape” neboli “acquaintance rape” (původce byl oběti v době napadení cizí) specifický spíše pro bisexuály a heterosexuály (Javaid 2015). Všechny tyto skupiny si ovšem mohou projít oběma druhy sexualizovaného násilí. Stermac et al. (2004) dále uvádí, že ačkoliv je u “stranger rape” častější fyzická agresivita za použití zbraní, u “date rape” se zase ukazuje vysoká míra zneužívání alkoholu.

Zvýšená agresivita u sexualizovaného násilí na mužích je jedním z dalších obecných rysů této problematiky. Walters et al. (2013) uvádí, že výraznou agresi od svého partnera zažije během života téměř polovina homosexuálních mužů (44,5 %) a téměř čtvrtina bisexuálních mužů (24,4 %). Později se v závěru zabývá také faktem, že u

homosexuálních jedinců (žen i mužů) je v případě prožití sexualizovaného násilí vysoká úroveň násilné viktimizace, Rozvádí také potřebu zvýšené snahy o prevenci zaměřenou právě na tuto ohroženou skupinu a nutnost práce na poskytnutí většího odborného zázemí a množství dostupné pomoci.

O dalším důležitém aspektu hovoří ve své studii Levi et al. (2024), která referuje o viktimizaci homosexuálních obětí. Pokud se během sexualizovaného napadení jednalo o ženu, kterou přitahovali muži, nepředpokládali participanti studie automaticky, že oběť sex chtěla. Pokud se však jednalo o homosexuálního muže, participanti tento fakt brali jako indikátor, že oběť chtěla navázat sexuální vztah. To podle Levi et al. (2024) vede ke snížení důvěryhodnosti obětí, a nakonec také k nedostatečnému uznání viny původce.

Z chování původců je v některých případech také patrné, že se jednalo o předsudečný čin motivovaný právě sexuální orientací oběti. Walker et al. (2005) referuje o podobných interakcích během činu, které specifikují homofobní urážky sexuální identity oběti, případně v sobě mají zakomponované znaky misogynie. Konkrétně uvádí misogynní urážky jako “slut, whore” (děvka) nebo “bitch” (čubka).

Walters et al. (2013) také zmiňuje, že v některých státech USA v době uskutečnění jeho dotazníků stále platily z podstaty homofobní zákony týkající se problematiky sexualizovaného násilí. Tyto státy podle zákona vyžadovaly, aby v případě takového napadení byly pro zavedení ochrany tyto osoby ve vztahu, a aby byly opačného pohlaví. Homosexuální jedinci se tedy na stát a jeho právní zřízení nemohli obrátit.

9 Následky sexualizovaného násilí a jejich projevy u mužů

Pokud se hovoří o sexualizovaném násilí a jeho podobách, je potřeba hovořit i o jeho následcích, krátkodobých i dlouhodobých. Prožití sexualizovaného násilí je silně traumatické a dlouhodobě ovlivňuje následující život oběti. Je třeba si ujasnit, jak takové trauma prožívají muži v roli oběti a zda se u nich následky projevují jinak než u ženských obětí.

Trauma vzniká jak ze zkušenosti samotné, tak z bezprostředních reakcí obětí. Walker et al. (2005) ve své analýze referuje o přímých reakcích a ukazuje ty nejčastější. Oběti podle něj reagovaly často zamrznutím ze strachu a cítily bezmoc. Navzdory tomu dokázalo 27 % obětí v určitém momentu projevit známky odporu a pokusilo se o obranu. 65 % z nich dále během napadení prožilo strach o svůj život. Velká část (78 %) považovala svou následnou reakci hodiny až dny po napadení za klidnou a vyrovnanou. Mnoho z respondentů (72 %) však zdůraznilo, že pocit ztráty kontroly a pocit bezmoci během napadení byl pro ně ještě horší aspekt celé události než sexuální stránka napadení.

9.1 Trauma ze sexualizovaného násilí

Trauma pocházející ze sexualizovaného násilí (rape trauma) se projevuje u každé oběti individuálně a nelze předpokládat, že jej oběti budou prožívat jednotně. Walker et al. (2005) však i přes toto upozornění uvádí nejčastější dlouhodobé následky nahlášené respondenty. Těmito následky jsou: emocionální reakce jako deprese nebo vztek, problémy narušující kognitivní funkce (retrospektivní prožívání zkušenosti a návaly vzpomínek na událost) a myšlenky na sebevraždu. Po psychologické stránce Walker et al. (2005) uvádí, že respondenti hlásili pocit znehodnocení jejich identity a sebedůvěry a dále také popisovali emocionální distancování od jejich blízkých a následné narušení těchto vztahů. Dlouhodobě také prožívali krize v souvislosti s jejich sexuální orientací, sexuální disfunkcí a pokoušeli se o sebevraždu.

Co se týče rozdílu v prožívání traumatu mezi ženami a muži, symptomy jsou si poměrně podobné. Darves-Bornoz et al. (1998) uvádí, že tato odlišnost mezi psychologickými reakcemi je stále otázkou a dosavadní studie neprokázaly signifikantní rozdíly v prožívání následků. Novější publikace však hovoří o přidaných či posílených projevech traumatu u mužů. Podle Javida (2017) například mužské oběti znásilnění často nebývají emocionální, aby mohly zakrýt svou zranitelnost, bolest a utrpení. To souvisí s výše diskutovaným vlivem hegemonní maskulinity, kterou Javid (2017) popisuje jako něco, co se od mužů očekává. Pokud tedy muži prezentují svou maskulinitu společensky akceptovaným způsobem, nemusí se obávat toho, že ji bude někdo zpochybňovat, nebo jim bude někdo konfrontovat.

10 Odborná pomoc a problematika sekundární viktimizace

Obětí, které se obrátí na jakoukoliv formu odborné pomoci, je obecně velmi málo. Výzkum uskutečněný organizacemi proFem & MindBridge (2021) ukazuje rozdílné nuance mezi ženami a muži v jejich výběru. Muži nahlásili událost na policii lehce častěji (8 %), než ženy (6 %). Jiných forem pomoci ovšem využívají v průměru méně. Psychoterapii podle výzkumu vyhledávají 4 % žen a jen 1 % mužů. Lékařskou pomoc pak vyhledává 1,4 % žen a 0,9 % mužů. U právních poraden nebo neziskových organizacích je to 1 % v obou případech. Oficiální statistická čísla jsou tedy extrémně nízká.

Důležitou roli může v tomto jevu hrát sekundární viktimizace neboli druhotné zraňování. To lze podle Havlíkové & Šmídové (2023) definovat jako psychickou újmu vzniklou důsledkem necitlivého jednání ze strany okolí obětí. Okolím se v tuto chvíli rozumí kromě blízkých osob také orgány činné v trestním řízení nebo média obsahující necitlivé reference k události. Je to újma, která vzniká nad rámec traumatu a může obětem značně zkomplikovat proces následující sdílení zkušenosti.

Konkrétní jednání odborných složek způsobujících sekundární viktimizaci může být například časté opakování výslechů oběti, která si tak trauma znovu prožívá, dále také chování lékařského personálu při zdravotní prohlídce, soudních znalců tvořících znalecký posudek, chování terapeutů či poradců a nedostatečné zajištění sexuálně agresivních osob (Čechová & Jandová, 2010).

To souvisí také s přístupem, který k oběti odborné složky zaujímají: *“Znovu opakovaný výslech poškozeného před soudem za přítomnosti mnoha osob včetně obžalovaného je silným zdrojem sekundární viktimizace. Souvisí to s tím, že poškozená osoba je často vnímána pouze jako svědek, není dostatečně informována o svých právech a současně je pro ni špatně dostupná bezplatná právní pomoc.”* (Čechová & Jandová, 2010)

Podle Čechové & Jandové (2010) také oběti přichází do soudního řízení se silným pocitem, že ony jsou ty, které se obhajují a mají strach z nepochopení a odsouzení. Tento strach je významně posílený dosavadním jednáním odborných složek a jejich nedostatečným proškolením.

Jednání odborných složek se odvíjí podle toho, kolik mýtů pracovníci během své práce s oběťmi reprodukuje. Javaid (2018) uvádí, že některé státní a dobrovolnické organizace v oblasti Velké Británie projevují ve svém jednání stereotypy týkající se (i mužského) znásilnění a tím podporují genderovou stratifikaci – reprodukuje mýtus nedostatečného mužství kvůli nejasně projevené obraně, nebo neberou v potaz existenci mužského znásilnění. Následkem toho se podle Javaida (2018) mohou oběti cítit ponížene nebo abnormálně právě kvůli odchylkám od společenské představy genderu.

Ve výzkumné zprávě uvádí Nyklová et al. (2022), že bagatelizace násilí souvisí s jeho hierarchizací. Fakt, že blízké osoby i odborné složky ignorují kontext násilných projevů, může oběti významně demotivovat a výrazně snižuje pravděpodobnost, že se oběť znovu se svou zkušeností někomu svěří, nebo že se obrátí na odbornou pomoc systému. Podle Nyklové et al. (2022) záleží také na tom, vůči komu je násilí směřováno a z jakého důvodu se tak děje. Dalším faktorem je pak disfunkce systémů a nízká či žádná kooperace mezi jeho jednotlivými složkami.

Důsledkem všech výše uvedených a známých faktorů tedy je, že si oběti velmi důkladně rozmyslí, jestli odbornou pomoc vůbec vyhledají. Čechová & Jandová (2010) hovoří o neochotě obětí řešit svou situaci s orgány činnými v trestním řízení. Uváděly pro to důvody jako strach z narušení jejich dosavadních vztahů, strach z původce a jeho případného úmyslu se za nahlášení pomstít. Zazněla také neochota z hovoření o své zkušenosti s cizími osobami, mezi které patřili soudci, advokáti, soudní znalci, gynekologové či policisté.

Podle Čechové & Jandové (2010) však lze tuto situaci zlepšit a zavést kroky, které pomohou sekundární viktimizaci předejít. Mezi tyto kroky řadí například využívání k dokumentaci výpovědí technická zařízení a použití záznamu pro podání vysvětlení jako důkazu před soudem. V neposlední řadě také zdůrazňují nedostatky v oblasti odborného proškolení osob provádějících výslech traumatizované osoby a evaluace jejich osobnostních předpokladů.

10.1 Sekundární viktimizace u policie

Jak je uvedeno výše, na policii se obrací jen velmi nepatrné množství obětí sexualizovaného násilí, ačkoliv muži tak činí o něco častěji než ženy. (proFem & MindBridge, 2021). Graham (2006) uvádí, že velká část těchto incidentů je policisty a výzkumníky neodhalená a nezaznamenaná, a to vzhledem k citlivosti a náročnosti prožití

sexualizovaného násilí. Javaid (2018) také hovoří o faktu, že mužské oběti znásilnění s nahlášením činu na policii váhají, protože se zdráhají jednat s kriminálním systémem a třetím sektorem. Jako důvody pro to uvádí problematiku genderu a sexuality, která výrazně ovlivňuje chování odborných složek a jejich způsob řešení situace mužských obětí znásilnění. Walker et al. (2005) uvádí, že se na policii obrátilo jen pět účastníků jejich analýzy a jen jeden z nich měl s nahlášením pozitivní zkušenost s responsivními a nápomocnými policisty. Ostatní hovořili o negativní zkušenosti, jejíž součástí byl nezájem, nesoucit, bagatelizace zkušenosti a projevy homofobie. Svého rozhodnutí zkušenost nahlásit zpětně litovali.

Podle Nyklové et al. (2022) souvisí s tendencí k bagatelizaci násilí kromě nedostatečného proškolení pracovníků také s kriminologickou definicí násilí (domácího, partnerského, sexualizovaného): *“Tendence násilí bagatelizovat souvisí s nedostatečným proškolením, s přetížením i s převládající kriminologickou definicí domácího, a tedy i partnerského násilí. Kriminologický přístup k tomuto typu násilí znamená redukci násilí na ty projevy a jejich kombinace, jež opravňují řešení násilí pomocí nástrojů, které mají k dispozici orgány činné v trestním řízení, tedy zejména Policie ČR.”* (Nyklová et al., 2022)

Je možné, že se tato problematika v oblasti sexualizovaného násilí může v rámci ČR postupně zlepšit, a to z důvodu schválené redefinice znásilnění a sexuálního nátlaku založené primárně na projevu nesouhlasu či neschopnosti dát souhlas najevo (Ministerstvo spravedlnosti, 2023). Otázkou ovšem je, jak se tato změna odrazí v běžné praxi kriminologie.

Účastníci analýzy Walker et al. (2005) odpovídali na otázku, jaké doporučení nebo jakou radu by udělili profesionálům v odborných policejních složkách, kteří se mohou setkat s mužským znásilněním. Mezi nejčastější odpovědi se řadilo, aby tito specialisté projevíli stejnou podporu mužským obětem, jako těm ženským, aby nezpochybňovali sdělení obětí, aby obětem věřili, a aby v neposlední řadě také nabídli široké veřejnosti více informací o možnosti mužského znásilnění či jiných druhů sexualizovaného násilí. Zdůraznili také potřebu pro větší projevy empatie a snahu postupně eliminovat projevy homofobie ze všech složek, které se touto problematikou zabývají.

10.2 Krizová centra a jejich primární zaměření na ženy

Ženy tvoří převahu počtu obětí v rámci sexualizovaného násilí. Podle výzkumné zprávy proFem & MindBridge (2021) zažilo nějakou formu sexuálního násilí 54 % žen, tedy v průměru každá druhá žena. Podle Krulové et al. (2006) jsou čísla mužských obětí nižší a často nejistá. Výzkumy se pohybují v různorodých hodnotách na základě specifikací definicí sexualizovaného násilí. Národní centrum pro posttraumatickou stresovou poruchu (National center for PTSD, 2024) ovšem uvádí, že se sexualizované násilí týká alespoň jednoho muže z deseti, tedy 10 %. Z této ženské převahy tedy přirozeně vyplývá, že většina odborně zaměřených center pomoci pro tyto oběti pracuje primárně se ženami a některá jsou pro ženy přímo určená. V Česku se mezi tyto centra řadí například ProFem, Persefona nebo Rosa. Ačkoliv tyto instituce nemají péči vždy vyhrazenou pouze pro ženy, často k nim již názvem a primární cílenou informační kampaní inklinují. To může mužské oběti odradit od kontaktování dané instituce.

Podle Čechové & Jandové (2010) strádají mužské oběti také proto, že státní instituce nechtějí s těmito pomocnými organizacemi v některých případech spolupracovat, a to proto, že je považují za silně aktivistické a cíleně zaujaté vůči mužům. Vzájemná nespolupráce a ignorace těchto dvou složek by však mohla obětem (i těm mužským) spíše prospívat, jelikož se vzájemně doplňují.

Mužští respondenti v analýze Walker et al. (2005) také uvedli, že by stáli o více dostupnou pomoc v podobě krizových center pro znásilnění a podpůrných skupin alespoň ve větších městech. Zmíněny byly také 24 hodin fungující krizové telefonní linky, dostupná terapeutická pomoc a proškolený policejní personál.

Pokud by rozšířená pomoc pro oběti byla více genderově neutrální, je možné, že by mužským obětem ve vyhledání pomoci nebránil stud či pocit, že by se mezi tuto skupinu lidí radit neměli.

Empirická část

11 Popis výzkumu a jeho cíl

V rámci mého výzkumu jsem se zaměřila na společenské procesy, názory a mýty, které problematiku sexualizovaného násilí na mužích provází. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak se osobní zkušenosti aktérů výzkumu shodují s existujícími poznatky a v jakém rozsahu společenská bagatelizace ovlivňuje aktéry výzkumu při zpracovávání jejich traumatu a vyhledávání odborné pomoci.

Výzkum se uskutečnil v rozmezí února 2024 - března 2024, a to v kvalitativní formě polostrukturovaných rozhovorů.

11.1 Typ výzkumu

Pro tuto práci jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii na základě snahy získat co nejvíce ucelenou představu o konkrétních zkušenostech a prožitcích obětí sexualizovaného násilí. Podstatou kvalitativních přístupů je podle Novotné et al. (2019) identifikace drobných detailů, nuancí a variací sledovaného fenoménu, díky čemuž je lze vzájemně porovnávat a sledovat jak podobnosti, tak i odlišnosti či dokonce absence. Měla jsem tedy možnost porovnat již existující výzkumné poznatky a konkrétní zkušenosti aktérů výzkumu, které se mezi sebou v některých věcech velmi podobaly, ale v některých se úplně odlišovaly. Kvalitativní metoda byla zvolena proto, že klade důraz hlavně na hluboké poznání a specifika zkoumané problematiky, věnuje pozornost detailům a diverzifikaci a lze s její pomocí prozkoumat příčinu zkoumaného problému (Novotná et al., 2019). V rámci polostrukturovaného rozhovoru mohou také vyplynout důležité individuální faktory, na které by jinak nebyl prostor a které budou pro výzkum relevantní: *“Kvalitativní výzkum je neustále dotvářen a přetvářen s ohledem na všechny myslitelné subjekty a situace, je otevřený, pružný a flexibilní. Jinými slovy, proces výzkumu je v každém okamžiku přizpůsobován tomu, co aktuálně zjišťujeme a jak se v celém procesu výzkumu nacházíme nejen my, ale i všichni ostatní aktéři.”* (Novotná et al., 2019)

Kvalitativní strategie mi také pomohla zaměřit se podrobněji na variabilní jádro problému a prozkoumat stigmatizaci a tabuizaci dané problematiky z pohledu aktéra jakožto oběti. Také přímo navazuje na úzké možnosti výběru výzkumného vzorku.

11.2 Technika získávání dat

Data jsem získávala pomocí polostrukturovaného rozhovoru vedeného primárně online formou. Osobní setkání jsem upřednostňovala hlavně kvůli lepšímu navázání kontaktu s aktéry výzkumu, ale z důvodu citlivosti tématu byla účastníkům nabídnuta možnost online rozhovoru. Tu využili téměř všichni účastníci. Se slovním informovaným souhlasem účastníka vznikl z rozhovoru zvukový záznam, který byl následně přepsán a v této podobě používán ve výzkumu. Před rozhovorem i během něj měli účastníci prostor zeptat se na doplňující otázky a měl možnost požádat o dovysvětlení nejasností.

Samotné rozhovory byly v průměru krátké, což bylo z důvodu tematiky výzkumu očekáváno. Právě téma hrálo velkou roli v otevřenosti účastníků. Pro některé z nich byla anonymita rozhovoru výhodou, jelikož z jejich svěřeni neplynuly žádné následky pro jejich osobní život, forma online rozhovoru ale zároveň vytváří dojem určitého cizinectví, které může navodit stav nervozity. V rámci zachování autonomie účastníka jsem na jejich odpovědi nevyvíjela dodatečný nátlak a nechala míru sdělených informací plně na nich, což někdy vedlo ke kratším odpovědím a formulacím. Na druhou stranu je ovšem v tomto případě důležitější zachovat psychické zdraví účastníka.

Dva z účastníků výzkumu poskytli odpovědi na své otázky korespondenční formou. Za běžných okolností je rozhovor v tomto případě vhodnější forma výzkumu, avšak s přihlédnutím k citlivosti tématu a velikosti výzkumného vzorku jsem aktérům tento způsob umožnila. Měli tak možnost se do výzkumu stále zapojit, ale zároveň nebyli tlačeni do formy rozhovoru, která pro ně nebyla dostatečně komfortní a nesla by tím pádem větší riziko retraumatizace či porušení anonymity, na kterou tito účastníci kladli velký důraz.

Po přepsání rozhovorů byla vzniklá data uložena do zaheslovaných složek. Rozhovory jsem následně kódovala podle výzkumných otázek, případně jsem také vytvořila další kategorie, které nebyly do výzkumu zakomponovány před uskutečněním rozhovorů s aktéry, ale které byly v rámci výzkumu relevantní.

11.3 Etika výzkumu

V rámci etické otázky výzkumu bylo třeba vzít na vědomí, že se jedná o pro aktéry velmi citlivé téma, a proto bylo potřeba se co nejlépe vyhnout riziku retraumatizace. Do výzkumu se zapojili jenom aktéři, kteří byli ochotni o své zkušenosti ochotni mluvit dobrovolně a kteří se mi v rámci výzkumu sami ozvali. Ještě před začátkem rozhovoru jim byl vysvětlen záměr výzkumu a bylo jim sděleno, že mají kdykoliv možnost rozhovor přerušit či ukončit. Zdůrazněno bylo také, že mají možnost kdykoliv po uskutečnění rozhovoru od výzkumu odstoupit a data získaná z jejich rozhovoru nebudou ve výzkumu použita.

Přímý průběh rozhovoru byl co nejvíce přizpůsoben aktérům výzkumu. Měli možnost vybrat si formu rozhovoru (fyzickou či online) a místo konání. V tomto případě si až na jednoho aktéra všichni vybrali možnost online rozhovoru, která poskytovala větší bezpečí, lépe zachovanou anonymitu a zároveň možnost uskutečnit rozhovor ve svém komfortním prostředí (například doma), aniž by jim do něj fyzicky vstoupila cizí osoba.

V rozhovoru nebyl aktér nucen popisovat svou konkrétní zkušenost, ale mohl tak učinit, pokud mu to připadalo v rámci výzkumu validní. Množství detailu bylo vždy pouze na něm. V rámci mého působení v projektu To po tom jsem získala osvědčení o absolvování vzdělávacího programu Sexuální násilí a trauma od organizace ProFem, ve kterém jsem byla vyškolená v komunikaci s oběťmi sexuálního násilí, a poznatky z tohoto programu jsem uplatnila ve struktuře rozhovoru a v jeho vedení. Při kladení otázek jsem necílila na vnitřní psychické procesy, kterými si aktér výzkumu procházel, aby nedošlo k opětovnému prožití případného traumatu.

Po rozhovoru jsem aktéra opakovaně ujistila o jeho možnostech a upozornila jej, že mě může kdykoliv kontaktovat znovu a bude moci využít v případě potřeby vyhledat odbornou pomoc, a to v rámci právní i psychické stránky.

V rámci rozhovoru bylo mimo jiné potřeba rozlišit mezi mnou rolí osoby, která se tématu sexualizovaného násilí trvale věnuje a ve svém volném čase se dobrovolně angažuje, a rolí výzkumnice, která vede rozhovor patřící k výzkumu.

Největším etickým úskalím tedy bylo zachovat během rozhovorů objektivitu, která k výzkumu nutně patří: *“V neposlední řadě je důležité zmínit, že polostrukturované rozhovory, tak jako ostatně všechny kvalitativní rozhovory, jsou silně závislé na schopnosti výzkumníka ptát se, naslouchat, vzbudit důvěru, přesvědčit dotazované o své kompetentnosti, ale také být dostatečně reflexivní, aby nedocházelo ze strany výzkumníka k nevědomé manipulaci dotazovaných k určitým tématům či odpovědím.”* (Novotná et al., 2019)

11.4 Výzkumné otázky

První výzkumná otázkou zněla: *Jak společenská percepce sexualizovaného násilí na mužích ovlivňuje oběti při sdílení jejich zkušenosti a prožívání vzniklého traumatu a jakými procesy si v případě sdílení své zkušenosti prochází?* Při zkoumání této oblasti jsem se zaměřila hlavně na první interakci účastníka s někým z jeho okolí. Ptala jsem se, kdo pro ně byl tou první důvěryhodnou osobou, které se rozhodli svěřit se svou zkušeností, dále pak jak tato interakce probíhala a zda se rozhodli následně svěřit ještě někomu dalšímu. Pokud žádné svěření neproběhlo, mluvil účastník o svých důvodech pro nesvěření a o reakci, kterou by v takové interakci od druhých lidí předpokládal. Tato část byla velmi důležitá pro to, jak účastník svou vlastní zkušenost vnímá a zda mu připadala závažná. Také pomohla ukázat na těžký proces první hlasité komunikace problému, který často provází strach z nedůvěry či jiné, stejně závažné pochyby.

Druhá výzkumná otázka zněla: *Vědí oběti o možnosti obrátit se na organizace poskytující odbornou pomoc? Využili jich? Proč ano, proč ne?* V této oblasti jsem se při pokládání otázek zaměřila na tři základní pomocné instituce: policii, odborné organizace a terapeutickou či psychologickou pomoc. Účastníci mluvili o tom, zda čin nahlásili odborným složkám či ne a jaké pro to měli důvody, dále také jak případné interakce probíhaly nebo jakou reakci by od odborných složek předpokládali. Segment odborných složek plynule navazuje na předchozí osobní segment, jelikož kontakt s osobou blízkou nahlášení činu často předchází.

V rámci obou segmentů jsem se také účastníků ptala, co by jim proces mohlo zpětně usnadnit nebo co by jim v tu chvíli bylo nějakým způsobem nápomocné. Dále také účastníci hovořili o tom, na co se podle nich v rámci tématu sexualizovaného násilí na mužích zapomíná a o čem by se mělo více mluvit.

11.5 Soubor aktérů výzkumu

Výběr aktérů výzkumu proběhl skrze mně dostupnou platformu sociálních sítí. Již dlouhodobě působím ve spolku To po tom zaměřujícím se na následky sexuálního násilí a se souhlasem zbylých členek jsem aktéry hledala právě přes sociální sítě spolku. Obrátila jsem se také na další s naším projektem spolupracující spolky a instituce, které se tématu aktivně věnují. Aktéry jsem také hledala pomocí vlastních sociálních sítí, mezi které se řadil Facebook, Instagram a X. Při tvorbě výzkumného vzorku jsem měla na paměti zaměření na diverzitu, z důvodu citlivosti tématu jsem ovšem dávala větší důraz na počet účastníků výzkumu a rozhovor se uskutečnil s každým, kdo o to měl zájem.

Všichni účastníci byli v době uskutečnění výzkumu plnoletí. Jejich věk se pohyboval v hrubém rozmezí 18–33 let, věková diverzita byla tedy poměrně široká.

11.6 Metoda zpracování dat a analytický postup

Pro analýzu jsem využila metodu segmentace – tedy rozdělení přepsaných rozhovorů na jednotlivé segmenty nazývané jednotky analýzy (Novotná et al., 2019). Členila jsem si tedy členit odstavce z přepsaných rozhovorů podle jednotlivých témat a poté jsem je zpracovávala podrobněji v rámci jednotlivých kódů vytvořených pro dané segmenty: „*Segmentace představuje postup, jehož pomocí rozčleníme analyzovaný text na dílčí části, tzv. jednotky analýzy. ... Jako tematické jednotky se označují části textu, které pojednávají jedno identifikované téma. ... Tematické jednotky představují nejužívanější formu segmentace, a to právě pro svou flexibilitu.*“ (Novotná et al., 2019)

Další zpracování proběhlo pomocí kódování jednotlivých segmentů. Pomocí jednotlivých kódů přiřazeným k úsekům hovořícím o dané věci se jsem se v poznámkách lépe orientovala a po zakódování jednotlivých přepsaných rozhovorů jsem úseky vložila do jednotné tabulky, která mi poskytla všeobecný přehled. Kódování probíhalo induktivně, neměla jsem tedy kódy určené předem, ale vytvořila jsem je na základě jednotlivých rozhovorů s aktéry výzkumu (Novotná et al., 2019). Tímto způsobem jsem měla jistotu, že z rozhovorů dostávám všechny potřebné informace a relevantní sdělení, která by jinak zapadla.

12 Výsledky výzkumu

12.1 Věkové rozmezí

V rámci výzkumu se při zkoumání věkového rozsahu ukázala velká diverzita. Účastníci mluvili například o zkušenostech, které se prožili v rozmezí 18–25 let, byly zde ale také zkušenosti, které si účastníci prožili ve svém ranném dětství ve věkovém rozmezí 5–10 let. Zmiňovány byly i zkušenosti z doby dospívání, 11–17 let. Výše zmíněný průměr 17 let u mužů jakožto obětí sexualizovaného násilí je tedy poměrně přesný, ovšem ukazuje se, že je to jenom ukázkou velmi širokého rozmezí, ve kterém se může takový druh násilí vyskytovat.

12.2 Důvěrná osoba

Věk, ve kterém se účastníková zkušenost udála, také částečně určuje, komu se účastníci rozhodli svěřit. Pro oběti v mladším dětském věku je rozsah osob, kterým se mohou svěřit, poměrně omezený na blízké osoby. Jako první mohou přicházet v úvahu rodiče, nebo jiné osoby s autoritou (například učitelé ve školce/ve škole), ovšem účastníci výzkumu se v takto mladém věku buď svěřili rodičům, nebo se nesvěřili vůbec.

*“Jednou jsem to naznačil ale hlouběji jsem neelaboroval a myslím že to ani přátelům nedošlo, poprvé jsem to sepsal až v naší mailové konverzaci. “
(účastník 6)*

“Svoji mámu a tátu.” (účastník 1)

V některých případech se ovšem rozhodli sdílet svou zkušenost s velkým časovým odstupem, a to buď s konkrétní blízkou osobou, nebo i s odbornými složkami.

“Ano, nejdříve bývalé přítelkyni, s kterou jsem tehdy byl ve vztahu. A poté rodičům a babičce z máminy strany.” (účastník 7)

“Asi tak po deseti letech od té události jsem to řekl na terapii.” (účastník 1)

Účastníci, kteří si zkušenost prožili v dospělosti, se při svěřením obraceli spíše na jiné, během života vytvořené kontakty. Primárně tedy na svoje nejbližší kamarády nebo kolegy z práce, se kterými se někdy snažili situaci odlehčit humorem, a svou zkušenost vylíčili jako vtipnou anekdotu. V některých případech také situaci řešili s osobou zodpovědnou za místo události, tedy například se svým nadřízeným/nadřízenou v práci.

Na rodiče se účastníci obrátili spíše v případě, že se jejich zkušenost odehrála v přímé souvislosti s nimi nebo s jinými osobami v domácím prostředí. Pokud to tedy situace nevyžadovala, s rodiči svou zkušenost vůbec neprobírali.

“Poslal jsem takové kritické esemesky dvěma kamarádům, který, kteří mně byli nejbliž v tu chvíli.” (účastník 3)

“Myslím si, že v té chvíli jsem o tom mluvil asi jako první s tou kámoškou, který se týkala ta oslava jako toho maturáku, protože ty vím, že jsem to říkal.” (účastník 5)

“Jo, já jsem si z toho dělal docela srandu.” (účastník 4)

“Mamka mě slyšela, přišla za mnou, ptala se, co se děje. ... Nevím, co bylo na mě tak jako jinak oproti jiným situacím, kdy třeba doma byla nějaká hádka, že ta mamka prostě u mě seděla a asi poznala, že je to fakt vážný. Trvala na tom, ať jí to řeknu, takže jsem jí to popsal.” (účastník 5)

“Tak to jsem řešil se šéfovou, protože ona ty lidi všechny zná, ona tam jako sedává s nima.” (účastník 8)

V procesu dospívání se tedy identita důvěrných osob postupně mění. Je možné, že jsou si oběti vědomy svých širších možností a mají možnost širšího pohledu na celou situaci. Vybírají si tedy osoby, které jim mohou situaci pomoci nejlépe překonat, nebo ji pomocí své aktuální autority řešit. Každý z účastníků nezávisle na jejich věku ovšem v určité chvíli uvažoval nad tím, jaký bude jejich svěřením mít vliv na jejich okolí, a to ať už se jednalo o rodiče, kamarády, nebo přímo o původce sexualizovaného násilí (viz níže).

12.3 Proč se svěřili

Účastníci, kteří byli v době své zkušenosti dospělí, a kteří se rozhodli svěřit svou zkušenost někomu dalšímu, si důvěrné osoby vybíraly podle jejich předpokládané reakce. Jedním z měřítek bylo například jak dlouho trvá jejich přátelství/známost, dalším také povaha důvěrné osoby a schopnost adekvátně zareagovat. U osob, pro které se rozhodli, hledali pochopení, vyslechnutí a podporu. Pokud předpokládali opačnou reakci, rozhodli se zkušenost spíše nesdílet.

“Člověk, který je, který poslouchá a nehrozí, nehrozí věci typu a moc to řešíš a ser na to a podobné cenné rady.” (účastník 3)

“A že jako vlastně jsem jí to asi řekl právě proto, že je to holka, že jsem od ní čekal jako nějakou mírnější reakci a taky je moje kamarádka spoustu let.” (účastník 5)

“Jako jediné, čím jsem si byl jistý je, že o tomhle nechci mluvit s rodičema. Protože jsem se bál, že by to... Jednak že by to začali nějak roztahovat jakoby do... do nějakého principu, že by mně to nebylo příjemné a jednak, že, že se bojím, že by to sami... sami začali náhodně vzpomínat v moment, kdy bych třeba zrovna, kdy už bych byl třeba trošku přeneseněj.” (účastník 3)

Účastníci, kteří byli v době své zkušenosti v nižším věku, měli ale jiné motivátory. Hlavním z nich bylo zastavení činů původce a vymanění se z aktuální situace. Jak je zmíněno výše, v takovém případě zvolili jako důvěrnou osobu své rodiče, i proto, že rozsah osob, které byly dostatečně důvěryhodné či mají dostatečnou autoritu, je v nízkém věku menší.

“No, já vlastně nevím, jenom prostě jsem chtěl, aby to přestalo. Že jsem chtěl, aby to [rodiče] zastavili.” (účastník 1)

Pro některé z účastníků však jejich zkušenost nebyla těžkým zásahem. Brali ji spíše jako součást života, kterou v humorné podobě předávali dále. Humor je obecně jedním z hlavních způsobů, jakým se lidé posouvají a jakým zvládají situaci, a v tomto případě to může posloužit jako účinný mechanismus pro to, aby se přes svou zkušenost přenesli. Humor pomůže také situaci lokálně normalizovat, což sice může být v obecném hledisku problematické, ale v první řadě to poskytuje možnost se posunout od zkušenosti dál bez větší psychické újmy.

“Já jsem o tom jako mluvil, ale spíš, že jsem si z toho dělal jo i trošku srandu. ... Toho [jméno původce] jsem jako prostě předal dál jako prostě. Jako... jako zážitek, prostě jako prostě další příběh, aby se lidi jako aj zasmáli.” (účastník 8)

12.4 Proč se nesvěřili

Účastníci, kteří se rozhodli svou zkušenost s někým (případně nikým) nesdílet, pro to měli primárně dva důvody. Tím prvním pro ně byla nedostatečná pocitová závažnost situace. Pokud neměli dojem, že došlo k něčemu zásadnímu, neviděli ani důvod o něčem takovém hovořit nebo o tom diskutovat s jejich blízkými. V některých případech účastníci také hovoří o pozdějším uvědomění, že situace nebyla správná a stalo se něco, co nebylo v pořádku, ale vzpomínky či myšlenky v reakci na toto uvědomění vytěsnili a dále se událostí podvědomě nezabývali.

“Já jsem byl dost mladej a vlastně jsem dost dlouho ani si nějak, ani mě to nějak, v tu dobu mi to nepřišlo asi divný, nebo, no, asi v tu dobu ne. A potom až zpětně jsem si tak nějak uvědomil, co se stalo, nebo co se dělo, a potom jsem to úplně vytěsnil. ... čistě to, že jsem jakoby to neměl potřebu nijak řešit, a ani jsem z toho asi neměl žádný trauma bych řekl, takže prostě jsem nad tím asi nepřemýšlel.” (účastník 2)

Druhým důvodem byly obavy z toho, co by mohlo následovat. Účastníci se zkušeností z dětství vyslovili například strach z reakce jejich rodičů. Strach se týkal hlavně porušení rodičovských zákazů a následného trestu, který by mohl přijít místo vyslechnutí a pochopení. To může souviset s faktem, že v dětském věku ještě oběti nutně neví, co je správné nebo špatné chování, a vnímají hlavně své vlastní pochybení.

“Potom co se to stalo jsem se velmi bál, že bych měl průšvih a dostal bych zaracha za to, že jsem šel, kam jsem neměl.” (účastník 6)

Obavy z následků se ale nutně netýkaly jenom rodičů. Jelikož původce byl z velké části někdo z blízkého okolí účastníka, nebo někdo, kdo se v jeho životě pravidelně vyskytoval, mysleli také na následky, které by jejich svěřením mohlo mít právě pro původce. Před svěřením se tedy věnovali úvaze o možném vývoji situace a rozhodli se o zkušenosti nemluvit ani ji nenahlašovat odborným složkám.

„Jako já bych z toho osobně nic neměl, žejo, a on [původce] by měl asi dost, mimo to, co má jako za problémy s tím, co vlastně jako v něm je, tak si myslím, že by mu to jako přineslo i další problémy. ... Nechtěl jsem mu jako nějak ublížit a nechtěl jsem, jako, neviděl jsem důvod, proč to s někým rozebírat.“ (účastník 4)

To může souviset s osobními pomyslnými hranicemi účastníka, které původce nemusel nutně překročit. Nastavené hranice jsou pro každou osobu individuální a pokud účastník nevnímal situaci jako pro něj dostatečně závažnou, bylo pro něj přirozené si svou zkušenost nechat pro sebe. Nejednou však účastníci mluvili o tom, že ona pomyslná hranice často souvisí s jinými blízkými osobami v jejich okolí. Pokud by původce rozšířil své působení a jeho akce by se dotkly dalších osob, účastník byl nakloněný k tomu situaci řešit.

“Mně to nějak jakoby neublížilo, takže ve chvíli, kdy by mi to nějak ublížilo, nebo by to narušilo, že by třeba začal kontaktovat moji přítelkyni, tak bych to asi nějak víc jako začal řešit. ... Určitě, nebo kdyby to mělo nějaké přesah třeba na děti.“ (účastník 4)

Účastníci byli ve svých jednotlivých zkušenostech soustředění často spíše na lidi v jejich okolí než na sebe samotné. Úvahy o následcích svěřením se netýkaly přímo jen původce, ale také jejich blízkých, případně jejich životní situace. Pokud původce například žil ve stejném domě a přispíval do domácího rozpočtu, vznikala tím velmi náročná ekonomická i vztahová situace, ve které museli účastníci brát v úvahu všechny možné varianty vývoje. Velkou roli hrála také emocionální stránka, účastníci přirozeně nechtěli způsobovat svým blízkým problémy nebo jim ublížit. Proto mohlo být jejich prvním impulzem zachovat svou zkušenost v tajnosti a se svými blízkými ji nesdílet.

“V první chvíli, jako jsem jí [matce] řekl, že o tom nechci mluvit a bylo hrozně zvláštní, že v ten moment se u mě dostavil pocit: Já jí to nemůžu říct kvůli ní. Já jsem měl pocit, že jí to nemůžu říct, protože jsem věděl, že ač je to tak hroznej člověk, tak ona ho přes to všechno strašně slepě miluje a že tohle jí jako ublíží. Takže chvílku jsem jí prostě říkal, že ne že jí to nemůžu říct, že nechci.”
(účastník 5)

Jedním z faktorů bylo také zpochybnění účastníkovy osobní identity. Sdílení zkušenosti se sexualizovaným násilím může vést k demaskulinizaci a feminizaci obětí jejich okolím, a mimo jiné také k automatickému usouzení, že jsou oběti homosexuální. Tyto předsudky a automatická posouzení se vztahují primárně k osobám, které svou zkušenost sdílí, místo aby se vztahovaly k původci sexualizovaného násilí. Pokud navíc oběti celý život svou vlastní identitu aktivně řeší (například prochází tranzicí změny pohlaví), mohou mít takové předsudky silný efekt na jejich psychickou stabilitu a pohodu. Místo aby tedy svěřením obětem nějakým způsobem pomohlo, či jim ulevilo, přidá naopak další náročné psychické procesy a má potenciál situaci spíše ztížit.

“Jak o tom člověk pak nemluví se svým okolím, no, protože jako nikdo se úplně nechce pochlubit s tím, že jako hele ten chlap prostě mě zkusil znásilnit prostě sexuálně mě obtěžoval, protože si myslím, že ta reakce na to by byla taková jako no dyť seš holka.” (účastník 5)

12.5 Jak probíhaly interakce

V prvních interakcích účastníka s jeho blízkým okolím se projevovala široká diverzita. Někteří účastníci popisovali klidný průběh, během kterého jim zvolená důvěrná osoba projevila soucit a pochopení. Další účastníci si pak prožili například zpochybnění jejich zkušenosti a projevenou nedůvěru, přidělení spoluviny nebo zlehčování situace. Zároveň se následná reakce silně odrážela od aktuální domácí, ekonomické a vztahové situace. Někteří účastníci se ocitli v situaci, ve které nebylo možné se od původce distancovat. Nepředpokládá se, že kterákoliv z těchto reakcí měla za cíl účastníkům ublížit nebo jejich zkušenost schválně bagatelizovat, odráží se v nich ale needukovanost v oblasti tématu sexualizovaného násilí a neznalost toho, jak na podobně náročná sdělení adekvátně reagovat a obětem tím pomoci. Stejně tak si lidé nejsou vědomi možností, které pro ně v takovém případě existují, a tím pádem na ně oběti nemohou odkázat.

*“Bývalá přítelkyně se mi snažila pomoci, byla citlivá a projevovala mi lítost.”
(účastník 7)*

“Ona [matka] mi řekla, že to je hrozný a že teda neví, co teďka má dělat. Zeptala se mě, jestli ho má poslat pryč, co má prostě dělat. A já jsem jí řekl, že nevím, protože vím, že mně, že tam hrály roli finance, protože moje mamka neměla peníze, a že o ní něco málo přidával na elektřinu.” (účastník 5)

Někteří z účastníků si také během svěřeni vyslechli, že s původcem navázali sexuální nebo romantický vztah. To je jeden z předpokladů, které se v podobných případech objevují pravidelně. Ačkoliv se oběti svěřují se zkušeností sexualizovaného násilí, absence souhlasu se v jejich situaci zpochybňuje a musí si tak hájit své postavení. To může přimět oběti pochybovat o skutečném průběhu události a přehodnotit jejich vnímání reality.

“Mamka mi věřila, nicméně odešla a vrátila se za patnáct, dvacet minut s otázkou, abych jí na rovinu řekl, jestli mezi náma něco je, že že to překousne, ale že by to chtěla vědět popravdě. ... Vůbec netuším třeba, co se jako psychicky odehrávalo v ní, že se mě na tohle přišla zeptat, každopádně jsem jí teda utvrdil v tom, že ne, nemám o něj zájem, prostě nebylo to pro mě příjemný a nechci, aby se to opakovalo.” (účastník 5)

Rozdíl mezi jednotlivými reakcemi je znatelný také v případě událostí z dětství. Účastníci, kteří svou zkušenost sdíleli v nízkém věku, se setkávali s nedůvěrou a v některých případech i se stručným odmítnutím. To může být spojené právě s nízkým věkem a autoritou dospělých jedinců, kteří nabývají dojmu, že dokážou situaci posoudit lépe. Blízké dospělé osoby jako rodiče či prarodiče předpokládají, že své dítě dobře znají, a dokázali by tím pádem odhalit, že s ním není něco v pořádku. Pokud se oběť svěřil s velkým časovým odstupem, je také možné, že je pro rodiče těžké přijmout fakt, že situaci neodhadli a svému dítěti neposkytli adekvátní ochranu.

Svou roli zde také může hrát mýtus ideální oběti, který se soustředí na behaviorální změny po incidentu sexualizovaného násilí. Obecně se předpokládá, že se oběť bude chovat určitým způsobem, tedy že se například zhroutlí, odmlčí, bude své trauma projevovat pláčem a neschopností zařadit se zpátky do běžného života. Pokud dítě neprojevuje pro společnost adekvátní znaky prožitého sexualizovaného násilí, nemá dostatečnou důvěru.

“Jakoby, přestalo to, jenom prostě mi nikdo nevěřil.” (účastník 1)

“Rodiče s babičkou, kterým jsem to řekl najednou ve stejnou dobu, reagovali bohužel negativně a tvrdili, že se mi nic takového nemohlo stát a že si to vymýšlím. Babička tvrdila, že by to na mě poznala, že se moje chování začalo měnit, což údajně podle ní nezačalo.” (účastník 7)

Sexualizované násilí a veřejné obtěžování je v naší společnosti silně normalizované, a to primárně v konceptu muž-původce a žena-oběť. Lidé s takovou zkušeností ji promítají do každodenního života a je proto někdy těžké adekvátně reagovat, pokud se něco takového stane v jejich okolí. Účastníci se tedy v některých případech setkali s bagatelizací problému, která pramenila z normalizace sexualizovaného obtěžování, a jejich negativní emoce ze zkušenosti byly zlehčeny.

“Většinou ale lidi byli takoví, že jako. Hm, to se stává. Říkám, no třeba třeba co, co, co o tom jako v tom gayklubu jak ten týpek na mě šáhnul, tak prostě mi strašně moc ti řeklo: no, to se stává, nebo třeba holky mi odpovídaly, jo, tak jako vítej v ženském světě.” (účastník 8)

Účastníci si prožili také formu komunikace, ve které jim důvěrná osoba vyčetla například jejich kamarádský okruh a v konverzaci přímo naznačuje, že pokud by se účastníci nestýkali s některými osobami, mohli se své zkušenosti vyhnout. To může přispět pocitu viny a jako následek se oběti dále nesvěřují, ani svou zkušenost nenahlásí odborným složkám. Tato interakce je ukázkou častého trendu v rámci sexualizovaného násilí, kterým je přenášení viny, nebo alespoň její části, na oběť. Příkladem obviňování oběti je kromě poukazování na její kamarádský okruh také například způsob oblékání, chování, užívání alkoholu nebo návykových látek.

“Reakce mojí mamky byla taková jako vlastně mi vynadala a řekla mi, ať si uvědomuji, ať si uvědomím, s kým se kamarádím a ať si to jako srovnám, prostě, jestli s kým se stýkám a tak, že prostě to není normální a vlastně mi vynadala jako no tak bych to asi shrnul. ... Byla to kritika toho, že jako hele, podívej se, tak když máš takovýhle kamarády, který ti toleto udělají, tak asi není něco v pořádku, tak si dej dohromady, s kým se bavíš.” (účastník 5)

V neposlední řadě někteří účastníci konverzaci nakonec neměli možnost uskutečnit. Důvěrná osoba si například nenašla čas danou událost s účastníkem probrat, což může vést k demotivaci účastníka svou zkušenost dále sdílet a hovořit o ní s někým dalším. Ani v tomto případě nejde o schválně způsobené ublížení či o vědomou bagatelizaci události, neznamená to ale, že taková reakce nezanechá negativní následky.

“V tu chvíli jsem byl trochu smutný, ale já jsem ještě počítal s tím, že když když řekneš, že cosi o tom, že by jindy, tak jako jsem to jako respektoval, ale... ale potom už se [kamarádka] neozvala a já jsem se nepřipomínal.” (účastník 3)

Určitě je však důležité dodat, že se účastníci setkali veskrze i s pozitivními reakcemi a pocity úlevy, když jim zvolená osoba projevila důvěru. Takto projevená důvěra pomáhá zkušenost účastníků validovat a tím je i podpořit. Pokud má v tu chvíli důvěrná osoba možnost do situace zasáhnout z pozice autority a učiní tak, validace se ještě posílí a může také obětem poskytnout pocit bezpečí, ať už se jedná o domov, nebo o jejich pracoviště.

“Co bylo pak jako takový, Jako takhle hrozně se mi ulevilo, že mi [matka] věřila, jo, já jsem se strašně bál toho, že mi řekne, že přeháním, nebo že prostě jsem si to vymyslel. Strašně jsem se bál, že si bude myslet, že je to něco, co jako jsem schválně vyprovokoval, abych se ho [původce] nějak zbavil.” (účastník 5)

“Ona [nadřízená] teda jako zareagovala, tak, že ji to trošku jako naštvalo, že prostě si to vůbec jako dovolí, tak co jsem tak pochopil, tak ona ho [původce] trošku jako sjela další den a on se tam pak chvílku neobjevil.” (účastník 8)

Účastníci, kteří se se svou zkušeností nesvěřili, mluvili o reakcích, které by od svého okolí očekávali. Při představení potencionální interakce popisovali například pocity studu a strach z nepochopení či odsouzení za jejich situaci. Možnost takového průběhu může oběti demotivovat a přimět je k tomu, aby si svou zkušenost nechaly pro sebe.

“Asi bych čekal, že... nevim jestli by mě soudili, ale asi bych se možná styděl. Nebo asi... nevim no. Asi, asi bych nechtěl vědět, jakou budou mít reakci.” (účastník 2)

V některých případech také účastníci poukazovali na dobře myšlené pokusy o pomoc, které by ovšem způsobily pravý opak. V takové situaci je důležité, že se sám účastník mohl autonomně rozhodnout, zda je pro něj lepší svou zkušenost někomu sdělit, nebo ne. Otázkou však zůstává, jestli by se rozhodl o své zkušenosti mluvit, pokud by ve svém okolí měl jiné potencionální důvěrné osoby.

“Myslím, že reakce kamarádů by byla taková, že by se mi najednou zase snažili zlehčovat život (ale ve skutečnosti spíše znepríjemňovat, což beru jako jejich pozitivní vlastnost, protože mám perfektní kamarády, ale občas jsou taky docela overprotective.” (účastník 6)

12.6 Řešení situace s pachatelem

V průběhu výzkumu se ukázalo, že pro účastníky je řešení situace s původcem, případně také původcovo následné chování, velmi důležité. Z části může i determinovat, jakým způsobem či jak rychle se se svou zkušeností vyrovnávají, případně jak na ni zpětně nahlíží. Účastníci často sami od sebe hovořili o průběhu své zkušenosti a reflektovali jejich vlastní reakci v daný moment, která se z větší části podobala zamrznutí nebo následnému útěku. Snažili se tedy co nejrychleji a nejbezpečněji vyjmout sebe sama z nepříjemné a nebezpečné situace. Taková responze je naprosto přirozená, může ovšem v účastnících vyvolávat zpětný nepříjemný pocit viny, případně pocit, že se za sebe nepostavili. Mimo jiné může být také “nedostatek” boje či obrany použit proti nim, pokud se rozhodnou se situací dále pracovat.

Účastník, který se za sebe v dané chvíli postavil, popisuje svou zkušenost jako opakovanou. Reflektoval, že se nestačilo ohradit a nastavit si hranice jen jednou, ale musel tak učinit hned několikrát. Původce na něj tedy vyvíjel opakovaný nátlak.

“Začal mě jako objímat a říkám ty jo, hele, prosím tě, to asi, to asi ne. To nemám zájem jako. A týpek, že jo jako v pohodě, že dobrý, tak si dal odchod, ale za 3 minuty já jsem přišel zas a zase na mě jako zkusil takhle sahat říkám ty vole, hele, dej si odchod ne prostě.” (účastník 8)

Součástí aktivní obranné response může být ale také fyzická predispozice nebo účastníkův životní styl. Jelikož se považuje za silného jedince, brání se relativně beze strachu z následků, které by teoreticky mohly nastat.

“Já si myslím, že jsem jako docela relativně kus chlapa prostě a vím, že jako kdyby fakt šlo o něco, tak já se vždycky jako ubráním.” (účastník 8)

Účastníci se za sebe ovšem postavili také zpětně. S původcem, který se vyskytoval v jejich blízkém okruhu rodiny a přátel, se v některých případech rozhodli promluvit a situaci řešit přímo. Během této konverzace se účastníkům dostalo určité validace a bylo pro ně o něco jednodušší se pak za událost psychicky posunout. Z toho vyplývá, že následná sebereflexe původce, v ideálním případě dokonce jeho omluva a snaha situaci alespoň částečně napravit, může mít na oběti velmi pozitivní efekt.

“Bylo mi fakt jako špatně a vlastně vyřešilo se to až momentem, kdy jsem mu napsal, hele, musíme si o tom promluvit to, co se stalo, prostě nebylo v pohodě a on se mi za to hodně omluvil. Řekl, že příště, ať mu prostě klidně dám facku, že ho to jako mrzí, že byl strašně nalitej a že druhý den si vlastně vůbec neuvědomoval, jak a kdy se to stalo. Takže jsme si to tak nějak jako vysvětlil. A tím jako pro mě se to vnitřně teda srovnalo.” (účastník 5)

“Já jsem si totiž už dlouho říkal, jakoby hned na začátku říkal, jako mě by, že by snad aj jako... jako vlastně z toho člověka stačilo tak málo, kdyby kdyby se vlastně jako omluvil nebo takhle, a bylo by to vlastně dostatečně, že bych to pustil, že bych to pustil z hlavy.” (účastník 3)

V jiné situaci ale interakce s původcem neprobíhá tak úspěšně. Nelze zaručit, že původce bude svůj čin reflektovat a bude se jeho následky snažit jakkoliv zlepšit. V takovém případě může snaha o přímou komunikaci obětem spíše uškodit. Zároveň je ovšem v některých případech nemožné se kontaktu s původcem vyhnout, zvláště pokud se nachází ve stejné domácnosti a například finančně vypomáhá. Účastník hovořil o snaze vyřešit situaci s jeho matkou, která se ovšem vyslovila proti odchodu původce z

domu a místo toho nabídla jiné, méně radikální řešení. Pro účastníka to ovšem znamenalo, že se s původcem bude v domácnosti stále pravidelně vídat a situace zůstane stejná jako předtím.

“Mamka naopak v tu chvíli už najednou nebyla tak jako, jak to říct, vstřícná a řekla mi, podívej se, my to bez něj ale nezvládneme, prostě musí tady zůstat. Já s ním promluví, nastavíme prostě pravidla, vysvětlím mu, že prostě ti nesmí lízt do koupelny, jako bylo to takový pro mě, prostě jsem si říkal, aha, tak tak to je hezký, tak ona mu prostě vysvětlí, že by mi neměl lízt do koupelny, no jako bylo to pro mě řešení úplně nahovno.” (účastník 5)

Účastník byl tedy odkázaný sám na sebe, bez signifikantní pomoci od blízké osoby. Podobné situace mohou být pro oběti demotivující a mohou vést k tomu, že svou zkušenost nebudou nadále sdílet a nenahlásí ji odborným složkám.

I v případě, kdy žádná následná komunikace o zkušenosti neproběhla, přemýšlí účastníci o úhlu pohledu původce a stále to pro ně hraje určitou roli.

“Mě by zajímalo jak on nad tím přemýšlí, prostě já vím že se tohle stalo tak on to taky musí vědět žejo a prostě máme takovou společnou minulost a děláme jako by nic, on má holku žejo [smích], je to funny.” (účastník 2)

Nahlášení na policii

Při rozhodování, zda svou zkušenost nahlásí odborným složkám, zvažovali účastníci hlavně zda to má šanci vůbec nějak pomoci jejich situaci. Z velké části docházeli spíše k tomu, že nahlášení činu policii jejich následný život nijak nevylepší. Brali v úvahu svůj psychický stav, který by jim výslech na policii mohl zhoršit, ale také své předchozí zkušenosti a aktuální podmínky. Svou roli také hrála domněnka, že jejich zkušenost není pro nahlášení odborným složkám dostatečně závažná a nespadá do definice sexualizovaného obtěžování či násilí.

Ačkoliv policie prochází plošnými školeními o zacházení se zvláště zranitelnými oběťmi a v některých oblastech se stav poskytovaných služeb postupně vylepšuje, stále v účastnících nevyvolávala dostatečnou důvěru pro to, aby se na ni obrátili.

“Spíš jakoby moje zkušenost s policií a s různějma takovejma těma problémama, který se stanou v rámci jedný domácnosti, je taková, že oni vůbec nic nevyřeší. Oni řeknou, vyřešte si to doma sami. Možná kdyby to byl někdo cizí, někde na veřejným místě, tak bych asi zvážil to nahlásit, i když si i tak myslím, že by jako bylo pak těžký, aby toho člověka vůbec našli.” (účastník 5)

Důvodem pro nenahlášení byl hlavně předpokládaný přístup policie. Účastníci se z pozice muže domnívali, že by je vyšetřovatelé nebrali dostatečně vážně. Nahlášení by tedy nejen nikam nevedlo, ale zároveň by zpochybnilo jejich pozici a proběhla by určitá snaha o demaskulinizaci.

“Když se nad tím tak zamyslím, tak popravdě asi bych, asi bych čekal něco jako... Ne ne, ne úplný zájem. Asi bych nečekal stoprocentní angažovanost jako té policie. Spíš bych čekal, že nad tím trošku mávnou rukou. A že to vlastně jo, ale však seš chlap, ne.” (účastník 8)

Pokud účastníci nahlášení zvažovali, převážně to nedělali pro sebe. V jejich myšlenkových procesech se objevovali spíše jiní lidé, kterým mohlo hrozit potencionální nebezpečí. Uvažovali o tom, zda by nahlášením mohli pomoci dalším možným obětem a jestli je pro ně tedy morálně správné se o to ani nepokusit. Hlavním faktorem je ale vždy účastníkův psychický stav a zda mu umožňuje si náročným a zdlouhavým procesem nahlašování zkušenosti projít.

K uskutečnění nahlášení došlo pouze jednou, a to právě proto, že původce obtěžoval blízkou osobu účastníka. Nahlásit svou zkušenost se tedy rozhodli společně.

“Říkal jsem si OK tak můžu můžu, můžu jak chci, však už to řešit nemusíš tak však, k čemu to teď je? No a pak pak zase ten protiargument, který jsem měl v hlavě, bylo, tak třeba ochráníš něk-, třeba ochráníš někoho někoho jiného?” (účastník 3)

“Noo, spíš vlastně ten člověk, kterej mi to dělal, tak potom obtěžoval i moji přítelkyni, takže jsem si řek, že prostě to nahlásím zároveň jakože s ní.” (účastník 1)

Nahlášení neprobíhalo dobře, bylo pro účastníka velmi nepříjemné a během popisování zkušeností nebyla jemu ani blízké osobě projevena ze strany policie žádná důvěra. Zkušenost obou osob policie bagatelizovala a nejednala s nimi tak, jak by se se zvláště zranitelnými oběťmi náležitě jednat mělo. Případ se pozastavil pro nedostatek důkazů.

Někteří z účastníků již také jednoduše neměli možnost svou zkušenost nahlásit. Pokud si zkušenost prožili v nízkém věku a její závažnost si uvědomili až později, je pravděpodobné, že mezitím uplyne řádná doba pro nahlášení trestného činu a situace spadá do kategorie promlčení. Zároveň je však v životě účastníka stále aktivně přítomná a ten je následně nucen vyhledat jiný způsob, jak se ke zkušenosti postavit.

“Když se mi daná událost stala, tak jsem jí hned vytěsnil a vzpomněl jsem si na ní až když mi bylo 19 let, v tu dobu na mě působilo větší množství stresorů včetně větších problémů s rodinou, takže jsem nad nahlášením ani nepřemýšlel. ... O nahlášení jsem začal uvažovat až zhruba rok zpět, ale to jsem zjistil že už je daná věc promlčená.” (účastník 7)

12.7 Pomocné organizace

Kromě nahlášení zkušenosti na policii mají účastníci možnost obrátit se na jiné odborné pomocné organizace, které se specializují na sexualizované násilí. Otázkou však bylo, zda o nich vůbec něco vědí, nebo zda jsou pro ně dostatečně přístupné, a to ať už z věkového hlediska, nebo z hlediska genderu. Někteří účastníci hovořili o tom, že jim organizace a místa pomoci přišly koncipované primárně pro mladší cílovou skupinu (dospívající, případně studenti). Jakožto dospělí lidé mimo tuto věkovou kategorii si nepřišli v pozici, ze které se na organizace mohou obracet.

“To, na co jsem nějak přirozeně narazil, který mě vlastně přišlo, že že už tam nespádám do té kategorie, pro kterou to poskytují.” (účastník 3)

Jiní se zase k možnosti vyhledání tohoto druhu pomoci dostali až později a v tu chvíli spekulovali, zda je na místě ji využít. Jako jeden z argumentů se také objevovalo vnímání svého psychického stavu jako nedostatečně závažného pro to, aby se rozhodli na organizace obrátit. Nevníмали sebe sama jako natolik vážný případ a chtěli přenechat místo ostatním lidem, kteří jsou v nouzi a pomoc mohou potřebovat.

Tento přístup vyvolává otázku, kolik lidí se zkušeností sexualizovaného násilí zůstává bez pomoci v důsledku těchto pocitů a zda by plošná vylepšená edukace o této problematice přiměla oběti, aby braly svou zkušenost vážně (ať už si prožili sexualizované násilí v jakékoliv formě) a pomoc organizací vyhledaly.

“Nooo, asi ze začátku by mě to nenapadlo, ale potom jsem přemýšlel, že za nějakou organizací zajdu. Ale řekl jsem si, že je to asi, nevím, prostě nejsem na tom dostatečně špatně, abych někam šel.” (účastník 1)

Dalším tématem byl pro účastníky výběr možných organizací. Velký důraz kladli například na anonymitu – a to nejen na obecnou, etickou anonymitu, ale také na tu osobní. Jeden z účastníků by si organizaci vybíral primárně podle této preference, schválně by volil nějakou se vzdáleným místem pracoviště a dal by si velký pozor na potencionální únik dat. Jednoduše by nejdůležitějším kritériem bylo, aby ho nikdo neznal.

Na problém lze narazit i v množství dostupných možností. Ačkoliv existují organizace, které se problematikou sexualizovaného násilí zabývají obecně, někteří účastníci by ocenili možnost nahlásit zkušenost přímo na místě, kde se udála. Nechtěli by tedy využít větší specializující se organizace, ale raději by situaci řešili direktně s lidmi, kterých se bezprostředně týká.

“Kdybych si nějakou vybíral tak bych si vybral tu která je co nejdále ode mě, není riziko toho že by mě tam někdo někdy poznal, kde bych měl jistotu že by to opravdu zůstalo tajně uloženo.” (účastník 5)

„Určitě by bylo fajn, kdyby to měli jako oni v té organizaci, nějakou možnost to jakoby nahlásit do toho kláštera, nebo, nebo jakože, římskokatolické církvi vyloženě. ... pokud, pokud bych to chtěl jakoby s někým řešit, tak by to bylo jakoby uvnitř té organizace, v rámci které ten člověk působí.“ (účastník 4)

Jeden z účastníků pomoc u organizace vyhledal. Jeho motivace bylo porozumění jeho situaci, což může pramenit i z nedostatku projeveného soucitu a porozumění od blízkých osob. Následně měl možnost svou situaci pomocí organizace řešit i z právního hlediska.

“Nově i od minulého roku jsem začal využívat pomoci organizace Věřím ti, na tu jsem narazil náhodou a doufal jsem v pomoc formou psaní/komunikace s někým kdo by mi mohl porozumět. Tam mi pak nabídli i právní pomoc.” (účastník 7)

12.8 Terapeutická pomoc

Ze všech zkoumaných možností profesionální pomoci to byla terapeutická, psychologická a psychiatrická, kterou účastníci vyhledávali nejčastěji. Mají tak možnost se soustředit primárně na sebe a na zlepšení svého psychického stavu bez toho, aniž by si procházeli náročným procesem nahlašování na policii nebo jiným způsobem systematického zpracování. Samotná jejich zkušenost však nebyla vždy hlavním důvodem, proč terapii vyhledali. Někteří na ni docházeli již dříve, některým zase nějakou dobu trvalo, než se na terapii o své zkušenosti rozhodli mluvit.

“Na terapii jsem o tom mluvil potom. Ale ne hned na začátku.” (účastník 3)

Terapeutická forma pomoci je jedním ze základních kamenů zpracovávání možného vzniklého traumatu. Vzhledem k rozsáhlým následkům, které sexualizované násilí může mít, je pro oběti často velmi těžké vrátit se do běžného života a zlepšit svůj psychický stav. Účastníci mluvili o těchto následcích ve svém rozhovoru, zmíněna byla například posttraumatická stresová porucha (PTSD), úzkosti, disociace a obecná zvýšená ostražitost v blízkosti mužů, případně snaha se mužům vyhnout.

“Vzpomenutí si na danou událost ve mě totiž odstartovalo několik duševních problémů, Jako například PTSD, úzkostná stresová porucha či disociativní záchvaty. Takže v tu dobu jsem řešil spíše lékaře Neurolog a Psychiatr.” (účastník 7)

Někteří účastníci se také během rozhovoru zamýšleli nad možností využití psychologické a terapeutické pomoci v budoucnu. Ačkoliv pro ně jejich stav není akutní a aktivně jim nesnižuje kvalitu života, stále si uvědomují, že na svých projevech traumatu chtějí dále pracovat a mají možnost posunout se od své zkušenosti dál.

“Uvědomil jsem si, že vlastně to asi ve mně tenhle ten problém zanechalo, a říkal jsem si, že teď, až vlastně dodělám magisterský, tak bych si chtěl najít nějakýho psychologa, kde budu tyhle věci řešit.” (účastník 5)

V některých případech bylo vyhledání psychologické pomoci pro účastníka znakem slabosti, kterému se chtěl vyhnout. Pro muže je v důsledku společenských stereotypů o maskulinitě těžké projevovat emoce, nebo potřebu pomoci, což jim po zkušenosti se sexualizovaným násilím může ve vyhledání pomoci bránit.

“Nikdy, osobně jsem chtěl vyhledat několikrát psychiatrickou pomoc, ale když to bylo nejhorší tak jsem se bál s tím vyjít na povrch, nechtěl jsem tenkrát vypadat jako slaboch.” (účastník 6)

12.9 Co by účastníkům pomohlo

V rámci rozhovorů účastníci v závěru mluvili o tom, co by jim jejich situaci mohlo nějakým způsobem ulehčit a zjednodušit, případně co by jim pomohlo se s ní vypořádat lépe. Zde se na prvním místě objevila důvěra a validace jejich zkušenosti. Pokud by účastníci mohli od lidí ve svém okolí předpokládat důvěru a empatickou reakci, spíše by svou situaci s těmito lidmi řešili.

“Tak určitě by nejvíc pomohlo, kdyby mi rodina věřila.” (účastník 1)

“Kdyby lidé byli více chápavější a empatictější. Kdyby dokázali více naslouchat a snažili se porozumět.” (účastník 7)

Zmíněna byla také výchova budoucí generace k větší otevřenosti o tabuizovaných tématech a edukace společnosti. Otevřená komunikace o sexualizovaném násilí může pomáhat nejen jeho prevenci, ale může také vytvořit příznivější prostředí a podmínky pro jeho oběti. Důraz byl také kladen na změnu přístupu v kladení viny, tedy předávat nové generaci zprávu o tom, že vina vždy leží na původci sexualizovaného násilí, a ne na oběti, která si jej prožije.

“Určitě vychovávat děti tak aby se o tom nikdo nebál mluvit, neobviňovat oběti, neobhajovat pachatele (to mi přijde jako absolutně nejhorší věc kterou může někdo někdy udělat)” (účastník 6)

Jeden z účastníků hovořil o postupné obnově psychického vnímání světa pokaždé, když vejde do společnosti a lidé se k němu chovají s uznáním a respektem. Důležitou roli v tomto případě hrál respekt účastníkovy maskulinity, která byla v jeho dosavadním životě zpochybněna mimo jiné právě i prožitím sexualizovaného násilí.

“Já musím říct, že mě hrozně pomáhá každé moment, kdy prostě přijdu právě někam takhle mezi nové lidi a ty lidi se ke mně chovají prostě s respektem, jako k normálnímu člověku, chlapi zejména, když na mě prostě nic nezkouší. Jo, jak prostě v oblasti nějakýho toho jako sexuálního kontaktu, když se ke mně chovají normálně a nesnažej se o nic, stejně tak prostě, když nikdo nenaznačuje, že mu nepřijdu dostatečně jako muž, prostě když nikdo neponižuje tu mojí maskulinitu vlastně.” (účastník 5)

12.10 Na co se zapomíná

Závěr rozhovoru byl věnován účastníkům a otázce, na co se v rámci tematiky sexualizovaného násilí na mužích často zapomíná a o čem by se podle nich mělo více mluvit. Co zaznělo opravdu nejčastěji bylo právě ticho, které okolo tohoto tématu panuje. Jelikož se o tomto tématu veřejně nemluví a koncept muže jako oběti (zvláště jako oběti jiného muže) není ve společnosti akceptován, prožívali účastníci pocit izolace od okolního světa. Jelikož o takové situaci před jejich zkušeností neslyšeli, dostavil se také pocit, že s nimi není něco v pořádku. To může vést k tomu, že si účastníci část viny za jejich zkušenost přiřadí k sobě a tím se zhorší jejich dosavadní psychická situace.

Účastníci také poukázali na absenci informovanosti ohledně reakce oběti. Obecné povědomí o sexualizovaném násilí nepočítá s tím, že oběti nemusí svou zkušenost sdílet s ostatními okamžitě po jejím odehrání, ale mohou zkušenost vytěsnit nebo ji nejprve nějakou dobu zpracovávat. Na závěr je také třeba zmínit obecnou představu, že se sexualizované násilí na mužích od jiných mužů odehrává primárně v institucích jako je vězení nebo armáda. Jeden z účastníků zmínil, že to není reálná představa o problému a nemělo by se zapomínat na celkový rozsah problematiky, který se promítá i do běžného života.

“My jsme na začátku, vlastně když jsi přišla trošku, narazili na to, že vlastně to téma není nikde zmiňovaný a že nikde vlastně není řečeno, jako stává se to, že chlap obtěžuje chlapa. ... já mám pocit, že to se normální chlapům nestává, že to je úplně ojedinělej prostě případ z milionů a že to jako vlastně je divný, že se tohle stalo.” (účastník 5)

“To, že mužům se to může stávat taky, a prostě třeba když se to stane, tak je dost možný, že třeba to ten člověk jakože vytěsňuje, a potom si to uvědomí až o několik let pozdějc, a je normální, že to ten člověk nahlásí až prostě po letech a ne hned.” (účastník 1)

“Myslím si, že jako spousta lidí bude mít problém o tom, o tom jakoby mluvit, nebo že, záleží na tom, kdo je ten pachatel. Ale myslím si, jako že všeobecně je to takový téma, který se jako opomíjí nebo neřeší moc, no.” (účastník 4)

“Já si myslím, že to povědomí o tom, že by existovalo jo, když se řekne, že prostě týpek znásilní týpka, tak si vždycky všichni představí jako vězení nebo něco, ale to si myslím, že asi není jako samotnou realitou.” (účastník 8)

13 Diskuze

Empirická část byla věnována konkrétním zkušenostem účastníků se zpracováváním jejich zkušenosti a případné následné interakce s okolním světem. Během popisu výsledků výzkumu se ukázalo rozsáhlé souvislé propojení s daty a informacemi zjištěnými v teoretické části. Narazili jsme s účastníky na obecnou bagatelizaci jejich zkušenosti, zlehčování jejich situace, projevy nedůvěry (zvláště pokud se v době události jednalo o děti) a vnitřní i vnější zpochybňování jejich maskulinity. Důležité také byly předpokládané reakce, ve kterých účastníci projevili obavy právě z nedůvěry, bagatelizace či určité formy ponížení.

Výzkum se s teorií propojil také v oblasti odborné pomoci, kterou vyhledávají jen velmi nízká procenta mužů v roli oběti. K nahlášení činu na policii došlo jen jednou, stejně tak ke kontaktování odborné pomocné organizace. Nejčastěji vyhledaným druhem odborné pomoci byla psychoterapeutická pomoc, v rámci které mluvili účastníci také o svých případných následcích. Ty se shodují se širokým spektrem výše uvedených možných následků.

Zároveň se však díky kvalitativní stránce výzkumu objevily v analýze nuance, které nutně nenajdou místo v obecné či kvantitativně založené teorii. Celý výzkum poukazuje na obecnou neinformovanost o problematice sexualizovaného násilí na mužích páchaného jinými muži. Část účastníků brala svou zkušenost jako ne příliš častý jev a jako něco, co si prožili sami a není třeba tomu přikládat velkou závažnost. Pro některé z účastníků bylo náročné o své zkušenosti promluvit právě kvůli pocitu izolace a odchylky od běžného, veřejně zažitého modelu sexualizovaného násilí. V důsledku těchto pocitů také svou zkušenost nedefinovali vždy hned jako sexualizované násilí či obtěžování.

V takovém případě účastníkům pomohla validace zkušenosti, a to jak ze strany přátel a rodiny, tak ze strany odborné pomoci. Validace mohla ovšem pocházet také přímo od původce, který například uznal své pochybení a omluvil se za něj. To může učinit zkušenost účastníků více reálnou a je pro ně poté snadnější přiznat si závažnost vlastní situace.

Ačkoliv se zkušenosti účastníků a následné procesy v mnohém lišily, shoda panovala právě v nedostatku vědomostí v obecném prostoru, pocitu izolace a unikátnosti zkušenosti. Pro mužské oběti je v takovém prostředí velmi náročné promluvit o své

zkušenosti a případně vyhledat potřebnou pomoc. Rozhodně je tedy třeba dát do budoucna důraz na rozsáhlejší a podrobnější výzkum tohoto tématu, který poskytne informace obecné veřejnosti. Podle Krulové et al. (2006) mohou další výzkumy a informace přispět k odtabuizování tématu a tím pomohou obětem, aby se se svou zkušeností vyrovnaly. Na podobném závěru se shodují také další výzkumníci (například Javaid, 2017 a Graham, 2006).

V dalších publikacích pak výzkumníci upozorňují také na potřebu zlepšení prevence sexualizovaného násilí, na nutnosti proškolení a revitalizace odborných složek a jejich systému, a také na potřebě konkrétnějšího výzkumného zaměření na více ohrožené skupiny (Walters et al., 2013 a Čechová & Jandová, 2010). V této práci jsem sice rozebrala základní problematiku sexualizovaného násilí na mužích páchaného jinými muži v rámci LGBTQ+ komunity, ale tato tematika si zasluhuje podrobnější pozornost a bližší zkoumání optiky členů této komunity, například u transgender osob.

Závěrečné shrnutí

Tato bakalářská práce se zabývala sexualizovaným násilím na mužích páchaným jinými muži a jeho vnímáním ve společnosti. V úvodní části jsem ujasnila, proč se zabývám touto oblastní problematikou sexualizovaného násilí a dále jsem vymezila základní pojmy. Teoretická část se poté věnovala mužům jakožto obětem i původcům sexualizovaného násilí, základním vědomostem a datům obklopující tuto tematiku. Otevřela jsem téma maskulinity a jejího vlivu na oběti, dále také otázku svěřování se blízkým osobám, sexuality a její role ve stigmatizaci sexualizovaného násilí. Část práce jsem také věnovala přímo sexualizovanému násilí v rámci LGBTQ+ komunity, které má vlastní specifika.

V práci také následovala teoretická část zaměřující se na následky sexualizovaného násilí a jeho projevy u mužů, které volně navazuje problematika sekundární viktimizace u odborných složek. Hovořím také přímo o druzích odborné pomoci, kterou poskytují policie, odborné organizace a terapie a o úskalích, které tyto procesy mohou provázet.

Empirická část se nejprve věnuje popisu kvalitativního výzkumu a jeho provedení v této práci. V rámci této části jsem si kladla dvě výzkumné otázky a mluvila o možných úskalích výzkumu na téma sexualizovaného násilí. Dále následuje analýza odpovědí účastníků mého výzkumu.

První část analýzy se věnuje výzkumné otázce: Jak společenská percepce sexualizovaného násilí na mužích ovlivňuje oběti při sdílení jejich zkušenosti a prožívání vzniklého traumatu a jakými procesy si v případě sdílení své zkušenosti prochází? Analýza se zaměřuje na rozsah věkového rozmezí, vybrané důvěrné osoby a důvody pro svěření či nesvěření, kterými se účastníci po své zkušenosti řídili. V rámci této části hovořili o vlastnostech, které u důvěrných osob hledali. Následuje část o průběhu interakcí s těmito důvěrnými osobami a případné řešení situace s pachatelem. Všechny tyto části ukazují na fakt, že mužské oběti vnímají společenskou percepci této problematiky jako silný tlak, který negativně ovlivňuje následné procesy vzniklého traumatu. Aktivně si uvědomují panující společenské stereotypy obklopující jejich zkušenost. Aby se rozhodly někomu svěřit, musí vědomě překonat tento tlak společně s domněnkami, že je jejich zkušenost ojedinělá a nestojí za náročný a nepředvídatelný proces svěřování. V závěru analýzy se shodují na panující nedostatečné informovanosti, která velmi omezuje jejich možnosti.

Ve druhé části se zabývám otázkou: Vědí oběti o možnosti obrátit se na organizace poskytující odbornou pomoc? Využili jich? Proč ano, proč ne? V analýze rozebírám důvody účastníků, proč svou zkušenost nahlásit či nenahlásit na policii, jejich povědomí o pomocných organizacích a rozhodnutí vyhledat odbornou pomoc v podobě terapie. Tato otázka, stejně jako ta předchozí, ukazuje na vysokou neinformovanost o celkové problematice, ale i o možnostech obětí. Velká část obětí o příslušných odborných organizacích buď neví, nebo si nemyslí, že jsou stavěny pro ně. Pokud se rozhodly se svou zkušeností svěřit někomu blízkému, o možnostech nebyly informovány. Proto odborné pomoci často nevyužívají, nebo tak učiní až s větším časovým odstupem, během kterého se může jejich trauma významně prohloubit.

V závěrečné diskuzi pak propojuji teoretickou část a výzkumnou analýzu a porovnávám informace z výzkumu s dosavadními poznatky.

Seznam literatury

1. Basile K. C., Smith S. G., Breiding M. J., Black M. C. & Mahendra R. R. (2014). Sexual Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements, Version 2.0. Atlanta (GA): National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
2. Buriánek, J., & Pikálková, S. (2015). Partnerské násilí na mužích, jeho rozsah a kontexty. *Psychologie pro praxi*, 49(3), 9-31.
3. Čechová, J., & Jandová, H. (2010). Bílá místa v péči o oběti trestného činu znásilnění: shrnutí výstupu analýzy stavu pomoci obětem znásilnění. CIPROVÁ et. al.(Eds). Pod Hladinou: fakta a mýty o znásilnění. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/publikace_final_pdf.pdf.
4. Darves-Bornoz J. M., Choquet M., Ledoux S. *et al* (1998). Gender differences in symptoms of adolescents reporting sexual assault. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 33, 111–117. <https://doi.org/10.1007/s001270050030>
5. FOCUS – Centrum pro sociální a marketingovou analýzu (2018). Problematika násilí na ženách optikou české populace (závěrečná zpráva z výzkumu pro Amnesty International ČR). Brno: FOCUS – Centrum pro sociální a marketingovou analýzu. Dostupné z: https://www.amnesty.cz/data/file/5068/vyzkum_2018.pdf?version=1605458424
6. Graham, R. (2006). Male rape and the careful construction of the male victim. *Social & Legal Studies*, 15(2), 187-208.
7. Havlíková P., & Šmídová I. (2023). Bagatelizace a nerovnosti, analýza rozsudků sexuálního a domácího násilí. ProFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.
8. Hendlová, T. (2010). Analýza mediálního diskurzu MF Dnes o znásilnění. In Pod hladinou: fakta a mýty o znásilnění (pp. 24-35). *Gender Studies*, ops. CIPROVÁ et. al.(Eds). Pod Hladinou: fakta a mýty o znásilnění. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/8b47a03bf445e4c3031ce326c68558ae/publikace_final_pdf.df.

9. Javaid, A. (2015). Male Rape Myths: Understanding and Explaining Social Attitudes Surrounding Male Rape. *Masculinities and Social Change*, 4 (3). 270–294. DOI: <https://doi.org/10.17583/mcs.2015.1579>
10. Javaid, A. (2017). In The Shadows: Making Sense of Gay Male Rape Victims' Silence, Suffering, and Invisibility. *International Journal of Sexual Health*, 29:4, 279-291, DOI: 10.1080/19317611.2017.1309484
11. Javaid, A. (2018). *Male Rape, Masculinities, and Sexualities: Understanding, Policing, and Overcoming Male Sexual Victimization* (1. vyd.). Springer.
12. Krulová, T., Gerlová, E., & Weiss, P. (2006). Muž jako oběť sexuálního násilí. *Československá psychologie*, 50(4), 342–348.
13. Levi, M. M., McKee, S. E., Lynch, K. R., Renzetti, C. M., Lippert, A., & Golding, J. M. (2024). Perceptions of male-perpetrated sexual assault: The impact of victim gender and perceived sexual orientation. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*.
14. Maříková, Z. S., Fafejta, M., Müller, L., Čechová, M., Možíšová, A., & Vohlídalová, M. Úřad vlády České republiky (2016). *Muži a násilí v České republice, zpráva pracovní skupiny muži a rovnost žen a mužů*.
15. Ministerstvo spravedlnosti (2023). Vláda schválila redefinici trestného činu znásilnění. Portál justice. Dostupné 21.4.2024 z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/vlada-projedna-navrh-redefinice-trestneho-cinu-znasilneni>
16. National center for PTSD. (2024) *Sexual assault: males*. Dostupné 13.4.2024 z: https://www.ptsd.va.gov/understand/types/sexual_trauma_male.asp
17. Novotná, H., Špaček, O., Štovíčková Jantulová, M. (2019). *Metody výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK.
18. Nyklová B., Michálková E., Gubová N., Peterková I., & Píknová T. (2022). *Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí*. ProFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s.

19. ProFem & MindBridge (2021): Zkušenost obyvatel ČR se sexuálním násilím a sexuálním obtěžováním. Dostupné z: https://www.profem.cz/shared/clanky/970/VÝZKUMNÁ%20ZPRÁVA_sexualni%20nasili_2021%20-%20Copy%201.pdf
20. Sejblová, M. P., & Reguli, M. H. (2011). Specifičnost viktimizace obětí znásilnění. *Psychiatrie pro praxi*, 12(1), 19-21.
21. Smith, S.G., Zhang, X., Basile, K.C., Merrick, M.T., Wang, J., Kresnow, M., & Chen, J. (2018). The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2015 Data Brief – Updated Release. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
22. Stermac, L., Del Bove, G., & Addison, M. (2004). Stranger and acquaintance sexual assault of adult males. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(8), 901-915.
23. Walker, J., Archer, J., & Davies, M. (2005). Effects of rape on men: A descriptive analysis. *Archives of sexual behavior*, 34, 69-80.
24. Walters M. L., Chen J. & Breiding M. J. (2013). The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Findings on Victimization by Sexual Orientation. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.